

PRAWO HANDLOWE UKRAINY

redakcja prof. Valentyna Vasylieva

Iwano-Frankowsk
2017

УДК 347.7, 346.2
ББК 67.9 (4 Укр) 304.2
Р 90

Zarekomendowano do publikacji przez Radę Akademicką Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy (protokół №4 z 22.04.2017 roku)

Autorzy:

dr hab Valentyna Vasylieva, profesor, kierownik Katedry Prawa Cywilnego, dyrektor Wydziału Prawa Podkarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka

dr hab Ivan Kalaur, profesor, kierownik Katedry Prawa Cywilnego i Postępowania Cywilnego Tarnopolskiego Narodowego Uniwersytetu Ekonomicznego

dr Oleksandr Kovalyshyn, adiunkt Katedry Postępowania Sądowego Podkarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka

dr Iryna Sarakun, starszy pracownik naukowy, kierownik Laboratorium Problemów Prawa Korporacyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy

dr Liliana Sishchuk, pracownik naukowy, pracownik Laboratorium Problemów Prawa Korporacyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy

dr Viktoriia Vasylieva, starszy pracownik naukowy, pracownik Laboratorium Problemów Prawa Korporacyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy

dr Alla Zelisko, adiunkt Katedry Prawa Cywilnego Podkarpackiego Uniwersytetu Narodowego im. Wasyla Stefanyka

Recenzenci:

Volodymyr Luts, dr hab, profesor Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy

Mykola Haliantych, dr hab, profesor, zastępca dyrektora do spraw naukowych Instytutu Naukowo-Badawczego Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy

P 90 Prawo handlowe Ukrainy: monografia / Valentyna Vasylieva, Oleksandr Kovalyshyn, Liliana Sishchuk; pod redakcją prof. Valentyny Vasylievoji. – Iwano-Frankowsk, 2017. – 176 str.

ISBN 978-966-640-424-7

W książce postawiono za cel omówienie szeregu stosunków, związanych z uregulowaniem stosunków prawno-handlowych, jak i wyjaśnienie zespołu stosunków o prawnym charakterze, relatywnie związanych z handlowymi, tj. inwestycyjnych, związanych z rejestracją osób prawnych, z reorganizacją oraz likwidacją osób prawnych itd.

УДК 347.7, 346.2
ББК 67.9 (4 Укр) 304.2

© Autorzy, 2017
© Instytut Naukowo-Badawczy Prawa Prywatnego i Przedsiębiorczości im. F. Burczaka NANP Ukrainy, 2017

Spis treści

PRZEDMOWA.....	5
ROZDZIAŁ I. OGÓLNE ZASADY PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	7
1.1. OGÓLNE ZASADY INWESTOWANIA.....	7
1.2. PODSTAWOWE POJĘCIA	10
1.3. ŹRÓDŁA PRAWA HANDLOWEGO.....	14
1.4. MIEJSCE PRAWA SPÓŁEK W SYSTEMIE PRAWNYM UKRAINY.....	19
1.5. OGÓLNE ZASADY INWESTOWANIA I ROZPOCZYNANIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	19
1.6. SZCZEGÓLNE ZASADY INWESTOWANIA ORAZ ROZPOCZĘCIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ CUDZOZIEMCÓW	24
1.7. SYSTEM REJESTRACJI DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	29
ROZDZIAŁ 2. SPÓŁKA JAKO GŁÓWNY PODMIOT, PROWADZĄCY DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIOCZĄ.....	34
2.1. KORPORACJE (SPÓŁKI) JAKO PODMIOTY STOSUNKÓW GOSPODARCZYCH.....	34
2.2. TYPY OSÓB PRAWNYCH WEDŁUG UKRAIŃSKIEGO PRAWA.....	38
2.3. INNE RODZAJE OSÓB PRAWNYCH TYPU KORPORACYJNEGO.....	43
2.4. ZASTOSOWANIE PRAKTYCZNE.....	47
2.4.1. <i>Zalety i wady</i>	47
2.4.2. <i>Statystyka</i>	48
2.5. PRZEDSIĘBIORSTWA W PORÓWNANIU Z INNYMI RODZAJAMI INSTRUMENTÓW KORPORACYJNYCH I INWESTYCYJNYCH	49
2.6. SPÓŁKI I RYNEK KAPITAŁOWY.....	54
ROZDZIAŁ 3. CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW SPÓŁEK.....	60
3.1. SPÓŁKA AKCYJNA	60
3.1.1. <i>Pojęcie i cechy spółki akcyjnej. Pojęcie akcjonariusza</i>	60
3.1.2. <i>Powstanie spółki</i>	64
3.1.3. <i>Kapitał zakładowy</i>	68
3.1.4. <i>Organy spółki</i>	68
3.1.5. <i>Akcje; prawa i obowiązki akcjonariuszy</i>	78
3.1.6. <i>Zbywanie akcji</i>	87
3.2. SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ.....	94
3.2.1. <i>Pojęcie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; wspólnicy spółki</i>	94
3.2.2. <i>Powstanie spółki z o.o.</i>	95
3.2.3. <i>Organy spółki</i>	99
3.2.4. <i>Prawa i obowiązki wspólników</i>	107
3.2.5. <i>Zmiany składu osobowego i rozporządzanie udziałami</i>	107
3.2.6. <i>Spółka z dodatkową odpowiedzialnością</i>	114

3.3. SPÓŁKA JAWNA	114
3.3.1. <i>Pojęcie spółki jawnej. Wspólnicy spółki jawnej</i>	114
3.3.2. <i>Utworzenie spółki. Dokumenty założycielskie</i>	117
3.3.3. <i>Zarządzanie spółką jawną</i>	119
3.3.4. <i>Treść praw i obowiązków wspólników</i>	122
3.3.5. <i>Przejęcie praw i obowiązków wspólnika. Rozwiązanie spółki jawnej</i>	123
3.4. SPÓŁKA KOMANDYTOWA	127
3.4.1. <i>Pojęcie spółki komandytowej. Wspólnicy</i>	127
3.4.2. <i>Powstanie spółki. Dokumenty założycielskie</i>	128
3.4.3. <i>Zarządzanie spółką komandytową</i>	130
3.4.4. <i>Treść praw i obowiązków wspólników</i>	130
3.4.5. <i>Przejęcie praw i obowiązków wspólnika. Rozwiązanie spółki komandytowej</i>	131
ROZDZIAŁ 4. REORGANIZACJA I NIEWYPŁACALNOŚĆ SPÓŁEK HANDLOWYCH.....	133
4.1. REORGANIZACJA.....	133
4.1.1. <i>Łączenie przez zawiązanie nowej spółki oraz łączenie przez przejęcie</i>	136
4.1.2. <i>Podział przez rozdzielenie oraz podział przez wydzielenie</i>	139
4.1.3. <i>Przekształcenie</i>	141
4.1.4. <i>Przejęcie praw i obowiązków w przypadku reorganizacji</i>	143
4.2. NIEWYPŁACALNOŚĆ SPÓŁKI I PROCEDURA NIEWYPŁACALNOŚCI.....	146
4.2.1. <i>Reżim prawny procedury przywrócenia wypłacalności dłużnikowi bądź uznania go za upadłego</i>	146
4.2.2. <i>Uczestnicy</i>	148
4.2.3. <i>Środki zapobiegające bankructwu dłużnika</i>	151
4.2.4. <i>Postępowanie w sprawach o bankructwo</i>	155
4.2.5. <i>Postępowania sądowe</i>	163

ROZDZIAŁ 4. REORGANIZACJA I NIEWYPŁACALNOŚĆ SPÓŁEK HANDLOWYCH

4.1. Reorganizacja

Z chwilą przyjęcia przez Ukrainę zasad gospodarki rynkowej doszło do istotnych zmian w stosunkach własnościowych. W szczególności, istotną rolę zaczęła odgrywać prywatna własność środków produkcji, która stała się osobną formą własności o równoprawnym charakterze w stosunku do własności państwowej. To właśnie skutkowało tworzeniem osób prawnych w różnych formach organizacyjno-prawnych, które stanowiły zrzeszenia osób i ich kapitałów w celu wspólnego uczestnictwa w stosunkach majątkowych. Przy tym znaczna liczba osób prawnych zaczęła być tworzona zarówno w sposób pierwotny, jak i w drodze kontynuacji istnienia podmiotów, które zakończyły swoją dotychczasową działalność w drodze reorganizacji. Jak zauważył M. I. Kulahin (oryg. - М. І. Кулагін), reorganizacja osób prawnych stanowi jedną z instytucji (w oryg. – form) prawnych, przez które odbywa się proces centralizacji produkcji i kapitału w ekonomii danego państwa²²³.

Podstawowymi aktami prawnymi na Ukrainie, które regulują najważniejsze zasady funkcjonowania osób prawnych są ukraiński Kodeks Cywilny z 16 stycznia 2003 r. (№ 435-IV) (dalej jako ukraiński k.c.), ukraiński Kodeks Gospodarczy z 16 stycznia 2003 r. (№ 436-IV) (dalej jako ukraiński k.g.), jak również ukraińskie ustawy: o spółkach gospodarczych z 19 września 1991 r. (№ 1576-XII), o spółkach akcyjnych z 17 września 2008 r. (№ 514-VI), o państwowej rejestracji osób prawnych i osób fizycznych-przedsiębiorców z 15 maja 2003 r. (№ 755-IV) oraz szereg innych ustawowych i podustawowych aktów prawnych.

Aktem prawnym, regulującym problematykę rozwiązania osoby prawnej w sposób najbardziej szczegółowy, jest ukraińska ustawa „o spółkach akcyjnych” (regulacja ta nie jest jednak wyczerpująca w tym zakresie i nie normuje wszystkich kwestii, powstających na skutek reorganizacji spółki akcyjnej). W przypadku pozostałych rodzajów spółek handlowych (spółki z o.o., spółki z dodatkową odpowiedzialnością, spółki jawnej i spółki komandytowej) poza postanowieniami ogólnymi, dotyczącymi procedury rozwiązania osoby prawnej, które zawarte są w ukraińskim k.c. i ustawie o spółkach gospodarczych, brak jest szczegółowej regulacji reorganizacji takich spółek.

Prawo ukraińskie nie zawiera definicji reorganizacji. Jest to złożona procedura, w której dochodzi do przejścia praw i obowiązków z jednej spółki na drugą, jednakże nie przez proste rozporządzenie majątkiem, lecz w drodze

²²³ Кулагин М. И. Избранные труды по акционерному и торговому праву / М. И. Кулагин. – М.: Статут, 1997. – С. 116.

nabycia praw członkowskich w spółce, poddawanej reorganizacji przez wspólników lub akcjonariuszy spółki, uczestniczącej w reorganizacji. Reorganizacja może przybrać postać połączenia spółek, podziału spółki lub przekształcenia.

Regulacja reorganizacji ma charakter ogólny: art. 104 ust. 1 ukraińskiego k.c., który reguluje skutki reorganizacji, dotyczy wszystkich osób prawnych. Stosownie do jego treści osoba prawna jest rozwiązywana wskutek reorganizacji (połączenia przez zawiązanie nowej spółki, połączenia przez przejęcie, podział przez rozdzielenie, przekształcenie) albo likwidacji. W razie reorganizacji osoby prawnej jej prawa i obowiązki przechodzą na następców prawnych. Art. 109 ukraińskiego k.c. reguluje jeszcze jedną formę prawną reorganizacji osoby prawnej – podział przez wydzielenie, którego istota polega na możliwości przeniesienia części majątku, praw i obowiązków osoby prawnej na jedną lub kilka nowo utworzonych osób prawnych. Odmienność tej formy reorganizacji polega na tym, że osoba prawna, z której majątku wydzielono określoną część, nie ulega rozwiązaniu, a skutek wydzielenia polega na utworzeniu jednej lub kilku innych nowych osób prawnych.

Ukraiński Kodeks cywilny przewiduje pięć prawnych form reorganizacji, do których należą: połączenie (przez utworzenie nowej spółki i przez przejęcie), podział (przez rozdzielenie i przez wydzielenie) oraz przekształcenie. Włączeniu i podziale biorą udział co najmniej dwie osoby prawne, zaś w przekształceniu uczestniczy tylko jedna osoba prawna, która zmienia swoją formę prawną. Konsekwencją każdej formy reorganizacji jest sukcesja uniwersalna, skutkująca przejściem praw i obowiązków z jednej osoby prawnej na inne osoby prawne, będące jej następcami prawnymi. Reorganizacja osób prawnych jest złożoną procedurą, składającą się z kilku etapów.

Procedurę reorganizacyjną rozpoczyna zaistnienie przyczyny reorganizacji. Może ona mieć charakter dobrowolny (na podstawie uchwały wspólników) lub przymusowy (na podstawie decyzji organu władzy publicznej).

Zgodnie z art. 105 ukraińskiego Kodeksu cywilnego w ciągu trzech dni roboczych od daty przyjęcia uchwały o reorganizacji osoby prawnej należy pisemnie powiadomić o tym organ, właściwy w sprawach państwowej rejestracji, oraz złożyć wniosek o wpis zmiany do Jedyne go państwowego rejestru osób prawnych i osób fizycznych-przedsiębiorców. Ogłoszenie o wpisie do Jedyne go państwowego rejestru o podjęciu uchwały o reorganizacji jest publikowane na oficjalnej stronie internetowej Państwowego Urzędu Rejestracyjnego Ukrainy (ukr. Державна реєстраційна служба України; transl. Derżawna rejestracyjna służba Ukrainy).

Ponadto, wspólnicy spółki, sąd albo organ, który podjął decyzję o reorganizacji, tworzą komisję do spraw reorganizacji i wybierają jej przewodniczącego, na którego przechodzą uprawnienia do zarządzania sprawami spółki handlowej. Wykonywanie funkcji komisji ds. reorganizacji może być powierzone organowi, dotychczas zarządzającemu spółką.

Przymusowa reorganizacja może być przykładowo konsekwencją naruszenia prawa ochrony konkurencji. Organy Komisji Antymonopolowej

Ukrainy (ukr. Антимонопольний комітет України; transl. Antymonopolnyj Komitet Ukrainy) mogą podjąć decyzję o przymusowym podziale podmiotu gospodarczego, mającego na rynku pozycję dominującą. Przy tym decyzja organów Komisji Antymonopolowej Ukrainy o podziale przymusowym nie może zostać unieważniona bądź zmieniona i podlega wykonaniu w określonym czasie, który nie może być krótszy niż sześć miesięcy. Jednocześnie, zgodnie z art. 53 ukraińskiej ustawy z 11 stycznia 2001 r. „o ochronie konkurencji ekonomicznej” (ukr. Закон України „Про захист економічної конкуренції”; transl. Zakon Ukrainy „Pro zachyst ekonomicznoji konkurenciji”) (№ 2210-III) reorganizacja podmiotu gospodarczego, który podlega przymusowemu podziałowi przez rozdzielenie, jest realizowana, chyba że podmiot gospodarczy zrezygnuje z pozycji dominującej na rynku. Tym samym podmiot gospodarczy ma prawo wyboru – albo podjąć uchwałę o podziale przez rozdzielenie spółki, albo zrezygnować z pozycji monopolisty na rynku towarów i usług. Następnym etapem prowadzenia reorganizacji jest ujawnienie dotychczasowych wierzycieli spółki, będącej w trakcie procedury reorganizacyjnej. Wspólnicy spółki, sąd albo organ, który podjął decyzję o reorganizacji, ustalają porządek i terminy zgłaszania przez wierzycieli swoich roszczeń w stosunku reorganizowanej osoby prawnej. Termin zgłaszania roszczeń przez wierzycieli wobec reorganizowanej spółki nie może być krótszy niż dwa i nie dłuższy niż sześć miesięcy od dnia opublikowania informacji o reorganizacji.

Inne terminy zgłaszania roszczeń mogą wynikać z przepisów szczególnych, np. zgodnie z art. 82 ust. 2 ustawy o spółkach akcyjnych wierzyciel może zwrócić się z pisemnym żądaniem do spółki akcyjnej, która podjęła uchwałę o reorganizacji i której byt prawny ustanie na skutek łączenia przez przejęcie, łączenia przez zawiązanie nowej spółki, podziału przez rozdzielnie, przekształcenie albo z której zostanie wydzielona inna spółka, w terminie dwudziestu dni od publikacji informacji o reorganizacji na stronie internetowej rejestratora. Jeżeli wierzyciel nie zwrócił się do spółki z pisemnym żądaniem we wskazanym terminie, domniemywa się, że nie żąda on od spółki dokonania dodatkowych zabezpieczeń w związku z jej zobowiązaniami wobec tego wierzyciela.

Zaspokojeniu podlegają roszczenia wierzycieli, które nie zostały zabezpieczone na podstawie umowy o ustanowienie zastawu bądź poręczenia albo których termin wymagalności już nastąpił. Tacy wierzyciele mają prawo żądać zabezpieczenia swoich roszczeń przez zawarcie umów o ustanowienie zastawu lub poręczenia, wstrzymania wykonania albo terminowego wykonania zobowiązania na rzecz wierzyciela i pokrycia poniesionych przez niego kosztów, jeżeli nic innego nie zostało przewidziane w ramach czynności prawnej dokonanej między spółką a wierzycielem. Każde przedstawione żądanie jest rozpatrywane osobno, po czym dochodzi do podjęcia odpowiedniego rozstrzygnięcia, które jest wysyłane wierzycielowi nie później niż na trzydzieści dni od dnia otrzymania przez reorganizowaną spółkę odpowiedniego żądania.

Końcowy etap przeprowadzenia reorganizacji polega na złożeniu, podpisaniu i zatwierdzeniu aktu przekazania²²⁴ (ukr. передавальний акт; transl. *peredawal'nyj* akt) (w razie połączenia przez zawiązanie nowej spółki, połączenia przez przejęcie bądź przekształcenia) albo bilansu podziału (ukr. розподільчий баланс; ukr. *rozpodil'czyj* balans) (w razie podziału przez rozdzielenie lub podziału przez wydzielenie). Dokumenty te powinny zawierać postanowienia co do następstwa prawnego w zakresie wszystkich (spornych i bezspornych) praw i obowiązków spółki reorganizowanej wobec jej wierzycieli bądź dłużników. Akt przekazania/bilans podziału składany jest przez komisję ds. reorganizacji, podpisany przez przewodniczącego komisji i celem jego zatwierdzenia przekazywany wspólnikom albo organowi, który podjął decyzję o reorganizacji. Zatwierdzone egzemplarze aktu przekazania oraz bilansu podziału przedkładane są organowi rejestracyjnemu spółki, która kończy swój dotychczasowy byt, a także organowi rejestracyjnemu właściwemu według siedziby spółki następczyni prawnej.

Po dokonaniu wszelkich niezbędnych czynności oraz zatwierdzeniu niezbędnych dokumentów dokonywana jest państwowa rejestracja nowo powstałej spółki (spółek) albo odpowiednio zmieniany jest akt założycielski spółki, będącej następcą prawnym (w razie łączenia przez przejęcie) i następuje wykreślenie z Jedyne go państwowego rejestru spółek gospodarczych – spółki będącej poprzednikiem prawnym.

4.1.1. Łączenie przez zawiązanie nowej spółki oraz łączenie przez przejęcie

Połączenie spółek może nastąpić przez przejęcie spółki, przejmowanej przez spółkę przejmującą (*per incorporationem*), lub przez zawiązanie nowej spółki przez spółki łączące się (*per fusionem*).

W razie łączenia przez zawiązanie nowej spółki wszystkie prawa majątkowe i obowiązki każdej ze spółek łączących się przechodzą na spółkę powstałą w rezultacie połączenia. W tym rodzaju połączenia mogą brać udział dwie lub więcej osoby prawne, w rezultacie czego powstaje jedna spółka gospodarcza (oryg.). W przypadku połączenia przez przejęcie jednej spółki przez drugą, na tę ostatnią przechodzą wszystkie prawa majątkowe i obowiązki spółki przejmowanej. W razie łączenia przez przejęcia może dojść do przejęcia nie jednej, ale także dwóch lub więcej osób prawnych.

Prawo ukraińskie nie zawiera ograniczeń co do formy organizacyjno-prawnej spółek, biorących udział w łączeniu. Wyjątek od ogólnej reguły dotyczy wypadku połączenia przez zawiązanie nowej spółki (połączenia przez przejęcie) w stosunku do spółek akcyjnych. Stosownie do artykułów 83 i 84 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych spółka akcyjna może łączyć się tylko z inną spółką akcyjną. W razie łączenia przez przejęcie spółka akcyjna (kilka spółek

²²⁴ Stanowi on zasadniczo odpowiednik planu połączenia bądź planu przekształcenia w przypadku polskiej regulacji – przyp. tłumaczy.

akcyjnych) przenosi zgodnie z aktem przekazania cały swój majątek, prawa i obowiązki na inną spółkę akcyjną – spółkę przejmującą.

Połączenie przez zawiązanie nowej spółki oraz połączenie przez przejęcie może wymagać uzyskania zgody odpowiednich organów państwowych – w szczególności Komisji Antymonopolowej Ukrainy²²⁵.

W zależności od formy organizacyjno-prawnej danej spółki połączenie przez zawiązanie nowej spółki bądź połączenie przez przejęcie spółek odbywa się na podstawie uchwały wspólników takiej spółki bądź uchwały organu upoważnionego do podjęcia takiej uchwały, zgodnie z dokumentami założycielskimi. Zgodnie z art. 121 i 136 ukraińskiego Kodeksu cywilnego w przypadku spółek jawnych bądź spółek komandytowych uchwała o reorganizacji jest podejmowana przez wszystkich wspólników jednomyślnie. Stosownie do art. 59 ukraińskiej ustawy o spółkach gospodarczych oraz art. 33 ust. 1 pkt 23 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkach z dodatkową odpowiedzialnością, spółkach akcyjnych uchwały o reorganizacji są podejmowane na (walnych) zgromadzeniach w drodze głosowania wspólników (akcjonariuszy). Przy czym zgromadzenie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością uważane jest za legitymowane do podjęcia uchwały, jeżeli obecni na nim wspólnicy reprezentują więcej niż 60% głosów w spółce. W przypadku spółek akcyjnych kworum wynosi więcej niż 50% akcji, posiadających prawo głosu.

Uchwały o reorganizacji, w tym między innymi w drodze połączenia przez zawiązanie nowej spółki (połączenia przez przejęcie), podejmowane są zwykłą większością głosów (art. 59 ust. 3 ukraińskiej ustawy o spółkach gospodarczych), natomiast dla podjęcia takiej uchwały w spółkach akcyjnych wymagana jest większość $\frac{3}{4}$ głosów akcjonariuszy w stosunku do ich ogólnej wielkości (art. 42 ust. 5 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych).

Ukraińska ustawa o spółkach akcyjnych przyznaje wspólnikom, biorącym udział w walnych zgromadzeniach, procedujących w przedmiocie reorganizacji spółki uprawnienia informacyjne. W szczególności wspólnik ma prawo zapoznać się z dokumentami, takimi jak: 1) projekt umowy o połączeniu²²⁶ przez zawiązanie nowej spółki lub połączeniu przez przejęcie (ukr. проект договору про злиття (приєднання); transl. projekt dohovoru pro zlyttja (pryjednannja); 2) warunkami umowy o połączeniu; 3) opinią niezależnego biegłego nt. warunków połączenia; 4) rocznym sprawozdaniem finansowym pozostałych spółek, biorących udział w połączeniu za ostatnie trzy lata (art. 85 ust. 4 i 5 ustawy „o spółkach akcyjnych”). Wskazane informacje, które powinien uzyskać wspólnik (akcjonariusz) spółki, są zgodne z wymogami, przewidzianymi w europejskich dyrektywach – Trzeciej (art. 11) i Szóstej (art. 8

²²⁶ Ukraiński ustawodawca posługuje się pojęciem „umowa o połączeniu spółek”. Można pokusić się o stwierdzenie, że stanowi to swoisty odpowiednik polskiego planu połączenia – przyp. tłum.

i 9), które regulowały kwestie dostatecznego zabezpieczenia prowadzenia procedur połączeniowych.

Łączenie przez zawiązanie nowej spółki oraz łączenie przez przejęcie są podobnymi do siebie procedurami reorganizacyjnymi. Procedura połączenia przez zawiązanie nowej spółki oraz procedura połączenia przez przejęcie są najbardziej szczegółowo uregulowane w stosunku do spółek akcyjnych i składają się z kilku etapów.

Etapy przeprowadzenia połączenia przez zawiązanie nowej spółki bądź połączenia przez przejęcie w przypadku spółek akcyjnych:

1) Zainicjowanie połączenia przez zawiązanie nowej spółki (połączenia przez przejęcie) i przeprowadzenia walnego zgromadzenia w spółce akcyjnej, na którym podejmowana jest uchwała połączeniowa o powołaniu komisji ds. reorganizacji spółki (ukr. комісія з реорганізації товариства; transl. komisija z reorganizacji towarzystwa), a także o wybraniu składu osobowego tejże komisji.

2) Zaspokojenia roszczeń wierzycieli zgłoszonych do każdej ze spółek akcyjnych, biorących udział w procesie połączeniowym, i wykonanie przez akcjonariuszy każdej ze spółek akcyjnych, biorących udział w procesie połączeniowym, prawa żądania odkupu przysługujących im w spółce akcji. Takie prawo przysługuje akcjonariuszom – posiadaczom akcji zwykłych, którzy brali udział w zgromadzeniu i głosowali przeciw uchwale o reorganizacji. Cena odkupu akcji nie może być przy tym niższa niż ich wartość rynkowa, obliczona na dzień, poprzedzający dzień opublikowania ogłoszenia o zwołaniu walnego zgromadzenia, na którym ma być podjęta uchwała o reorganizacji. Celem regulacji art. 68 i 69 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych jest ochrona praw współnika (akcjonariusza), który nie zamierza uczestniczyć w procesie reorganizacyjnym.

W razie odmowy przez spółkę odkupu przysługujących akcjonariuszowi akcji uprawnionych do głosowania albo w razie braku odpowiedzi na swoje żądanie w ciągu 30 dni od daty ich skierowania na adres spółki, akcjonariusz ma prawo zaskarżyć uchwałę zgromadzenia.

3) Sporządzenie i uzgodnienie wszystkich dokumentów, które są niezbędne do przeprowadzenia połączenia (przez zawiązanie nowej spółki bądź przez przejęcie). Stosownie do art. 81 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych rada nadzorcza każdej ze spółek, która bierze udział w połączeniu przez zawiązanie nowej spółki bądź połączeniu przez przejęcie, opracowuje warunki umowy połączeniowej, która powinna zawierać: 1) pełną nazwę i oznaczenia każdej ze spółek, biorących udział w połączeniu; 2) procedurę i przelicznik zamiany akcji i innych papierów wartościowych, a także sumę możliwych wypłat pieniężnych w stosunku do akcjonariuszy; 3) wiadomości o uprawnieniach, które będą przyznane przez spółkę – następczynię prawną – na rzecz właścicieli innych niż akcje papierów wartościowych, przysługujących w spółce przejmowanej lub spółkach łączących się; 4) informację co do kandydatów na członków organów w spółce – następczyni prawnej – po dokonaniu połączenia przez zawiązanie nowej spółki bądź połączenia przez

przejęcie; 5) procedurę głosowania na wspólnym walnym zgromadzeniu wszystkich spółek, biorących udział w łączeniu przez zawiązanie nowej spółki bądź łączeniu przez przejęcie.

4) Przyjęcie przez rady nadzorcze każdej ze spółek akcyjnych, biorących udział w połączeniu, uchwały o zatwierdzeniu projektu umowy połączeniowej (ukr. проект договору про злиття (приєднання); transl. projekt dohoworu pro zlyttja <pryjednannja>) spółek i wyjaśnień nt. warunków umowy o połączeniu, o uchwaleniu aktu przekazania, przygotowanego przez komisję ds. reorganizacji, a także otrzymania wyjaśnień niezależnego eksperta co do warunków połączenia przez zawiązanie nowej spółki (lub połączenia przez przejęcie) spółek akcyjnych. Oprócz tego rada nadzorcza przyjmuje uchwały o zatwierdzeniu projektu statutu spółki akcyjnej, tworzonej w drodze połączenia albo projektu zmian do statutu spółki przejmującej.

5) Zwołanie walnego zgromadzenia w każdej ze spółek, biorących udział w połączeniu, i podjęcie uchwały o zatwierdzeniu aktu przekazania, o zatwierdzeniu umowy połączeniowej²²⁷ spółek akcyjnych, o zatwierdzeniu statutu spółki akcyjnej w razie połączenia przez zawiązanie nowej spółki (bądź o wniesieniu zmian do statutu spółki przejmującej), a także o wyborze osób upoważnionych w spółce akcyjnej do podejmowania dalszych czynności co do dokonania rozwiązania spółki na podstawie połączenia przez zawiązanie nowej spółki. Jeżeli spółka przejmująca posiada więcej niż 90% akcji zwykłych w spółce przejmowanej, uchwała o połączeniu przez przejęcie, zatwierdzenie aktu przekazania i warunków umowy połączeniowej może zostać przyjęta przez radę nadzorczą spółki akcyjnej przejmującej.

6) Realizacja procedury rejestracyjnej, w tym: realizacji i rejestracji nowo wyemitowanych akcji przez spółkę akcyjną, tworzoną na podstawie połączenia przez zawiązanie nowej spółki bądź na podstawie połączenia przez przejęcie i złożenie wniosku o wykreślenie z rejestru spółki przejmowanej oraz o rejestracji spółki nowo zawiązanej do Jedyne Państwowego Rejestru.

Połączenie przez zawiązanie nowej spółki jest uważane za zakończone w momencie dokonania wpisu o utworzeniu nowej spółki akcyjnej do Jedyne Państwowego Rejestru. Łączenie przez przejęcie natomiast uważa się za zakończone w momencie dokonania wpisu o wykreślenie takiej spółki z Jedyne Państwowego Rejestru.

4.1.2. Podział przez rozdzielenie oraz podział przez wydzielenie

Podział przez rozdzielenie oraz podział przez wydzielenie stanowią formy reorganizacji, skutkujące utworzeniem w miejsce jednej spółki dwóch lub większej liczby spółek. W wypadku podziału przez rozdzielenie tworzone są dwie lub więcej nowych spółek, a spółka reorganizowana kończy swój byt prawny. Podział przez wydzielenie charakteryzuje się tym, że spółka reorganizowana nadal istnieje, ale część jej majątku podlega wydzieleniu (przeniesieniu na jedną bądź większą liczbę nowych spółek).

²²⁷ Należy w tym miejscu rozpatrywać już jako odpowiednik planu połączenia – przyp. tłum.

Podział przez rozdzielanie spółki prowadzi do ustania bytu prawnego spółki akcyjnej przy jednoczesnym przeniesieniu całego jej majątku, praw i obowiązków na rzecz dwóch lub więcej nowych spółek akcyjnych – następców prawnych – zgodnie z bilansem podziału (art. 85 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych). Podział przez rozdzielanie spółki prowadzi do utworzenia jednej lub kilku nowych spółek akcyjnych przy jednoczesnym przeniesieniu na jej (ich) rzecz na podstawie bilansu podziału części majątku, praw i obowiązków spółki akcyjnej, z której dokonywane jest wydzielenie, bez ustania bytu prawnego spółki dzielonej (art. 86 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych). Spółka akcyjna może dokonać podziału przez rozdzielanie oraz podziału przez wydzielenie, jedynie na rzecz innej spółki akcyjnej albo zawiązując nową spółkę akcyjną. Procedura podziału przez rozdzielanie bądź podziału przez wydzielenie ze spółki akcyjnej odbywa się analogicznie do procedury połączenia przez zawiązanie nowej spółki (lub połączenia przez przejęcie) przy uwzględnieniu odmienności charakterystycznych dla podziału przez rozdzielanie lub podziału przez wydzielenie. W szczególności rada nadzorcza spółki akcyjnej dzielonej wnosi o zatwierdzenie na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy zasad podziału przez rozdzielanie (lub podziału przez wydzielenie), porządek i warunki podziału przez rozdzielanie (lub podziału przez wydzielenie), utworzenia spółek – następczyni prawnych (nowej spółki – następczyni prawnej), porządek wymiany akcji, zatwierdzenia bilansu podziału. Walne zgromadzenie dzielonej spółki akcyjnej zatwierdza uchwałę, dotyczącą wniesionych do porządku obrad kwestii, i podejmuje uchwałę o zatwierdzeniu statutu i utworzeniu organów spółki.

W przypadku reorganizacji w drodze podziału przez rozdzielanie bądź podziału przez wydzielenie tworzonych jest kilka nowych spółek gospodarczych – sukcesorek, na które przechodzą prawa i obowiązki spółki dzielonej stosownie do bilansu podziału, składanym przez komisję ds. reorganizacji. Mając na uwadze fakt, że zgodnie z porządkiem następstwa prawnego na nowo utworzone spółki przechodzą nie tylko majątek i prawa spółki dzielonej, ale także zobowiązania, powstaje pytanie o zakres wyznaczenia odpowiedzialności nowo utworzonych spółek za zobowiązania poprzednika prawnego

Na podstawie art. 107 ukraińskiego Kodeksu cywilnego następca prawny ponosi subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania osoby prawnej, której byt prawny ustał na skutek podziału przez rozdzielanie, które to zobowiązania zgodnie z bilansem podziału przeszły na inną osobę prawną – następcę prawnego. Jeżeli liczba następców prawnych, utworzonych na skutek podziału przez rozdzielanie, jest większa niż dwa, taką odpowiedzialność ponoszą oni w sposób solidarny. W razie niemożliwości wyznaczenia następcy prawnego w zakresie konkretnych obowiązków osoby prawnej, której byt prawny ustał, osoby prawne – sukcesorzy – ponoszą odpowiedzialność solidarnie.

W razie podziału przez wydzielenie nowo utworzona spółka ponosi odpowiedzialność subsydiarną za zobowiązania spółki dzielonej, które to, zgodnie z bilansem podziału, na nią nie przeszły, zaś spółka dzielona ponosi subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki, utworzonej w drodze

podziału przez wydzielenie. Jeżeli spółek powstałych na skutek podziału przez wydzielenie jest dwie lub więcej, ponoszą one solidarnie subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki dzielonej (art. 107 ukraińskiego Kodeksu cywilnego). W razie niemożliwości przyporządkowania zobowiązania spółki dzielonej do którejś ze spółek uczestniczących w podziale ponoszą one za nie odpowiedzialność solidarną.

4.1.3. Przekształcenie

Przekształcenie polega na zmianie organizacyjno-prawnej formy spółki. Specyfiką przekształcenia jest to, że podmiotem reorganizowanym zawsze jest jedna spółka.

Zgodnie z art. 87 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych za przekształcenie spółki akcyjnej uznaje się zmianę organizacyjno-prawnej formy spółki akcyjnej, która to zmiana prowadzi do ustania jej bytu prawnego i przeniesienia jej praw i obowiązków na spółkę-sukcesorkę, zgodnie z aktem przekazania (ukr. передавальний акт; transl. peredawal'nyj akt).

W razie przekształcenia walne zgromadzenie spółki przekształcanej podejmuje uchwałę o przekształceniu spółki (ukr. рішення про перетворення товариства; transl. riszennja pro peretworennja towarystwa), o porządku i warunkach przekształcenia, porządku wymiany akcji spółki na udziały w spółce następczyni prawnej. Przy tym przydział udziałów w spółce- następczyni prawnej odbywa się przy zachowaniu stosunku liczby akcji, które posiadali akcjonariusze w kapitale zakładowym przekształcanej spółki akcyjnej.

Spółka akcyjna może zostać przekształcona jedynie w inną spółkę bądź spółdzielnię wytwórczą. Jednocześnie spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może zostać przekształcona jedynie w spółkę akcyjną bądź spółdzielnię wytwórczą. Z powyższego wynika, że spółka z o.o. nie może zostać przekształcona w spółkę jawną bądź spółkę komandytową.

Stosownie do art. 132 ukraińskiego Kodeksu cywilnego spółka jawna, w której pozostał jeden wspólnik, musi zostać zlikwidowana albo jedyny wspólnik ma prawo w ciągu sześciu miesięcy od momentu, gdy stał się jedynym wspólnikiem w spółce, przekształcić taką spółkę w inną spółkę gospodarczą. Przepisy ten nie określają katalogu form organizacyjno-prawnych, w które może przekształcić się spółka jawna, mająca w swoim składzie wszystkich wspólników, w trakcie zwyczajnego sposobu jej funkcjonowania.

Taka sama sytuacja dotyczy przekształcenia spółek komandytowych. Zgodnie z art. 139 ukraińskiego Kodeksu cywilnego komplementariusze w spółce komandytovej mają prawo – w razie wystąpienia wszystkich komandytariuszy – przekształcić spółkę komandytową w spółkę jawną. Poza tym prawo ukraińskie nie określa katalogu form organizacyjno-prawnych, które mogą zostać wybrane przez wspólników spółki komandytovej dla przeprowadzenia reorganizacji jeszcze na etapie (w trakcie – oryg. brzmienie) zwyczajnego sposobu funkcjonowania spółki.

Z powyższego wynika, że jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, spółki jawne oraz spółki komandytowe mogą przekształcać się zarówno w

spółki prowadzące działalność gospodarczą, jak i spółki nieprowadzące działalności gospodarczej.

W pracach naukowych, dotyczących istoty przekształcenia osoby prawnej jako formy reorganizacji, przedstawiane są różne podejścia do tej problematyki. Niektórzy uczeni w sposób teoretyczny uzasadniają stanowisko, zgodnie z którym przekształcenie odróżnia się od reorganizacji dwiema cechami: 1) skład podmiotowy pozostaje bez zmian; 2) brak jest następstwa prawnego. Przy przekształceniu dochodzi jedynie do zmiany formy organizacyjno-prawnej²²⁸. Przekształcenie na tle innych form prawnych reorganizacji wyróżnia brak zmian w sferze majątkowej spółki przekształcanej²²⁹.

Część doktryny uznaje przekształcenie za jedną z prawnych form reorganizacji, skutkującą nie tylko zmianą formy organizacyjno-prawnej, ale także zaistnieniem następstwa prawnego, a w tym zmianą pozycji majątkowej spółki przekształcanej.²³⁰

W szczególności spółki akcyjne, jak zostało to uprzednio zaznaczone, mogą przekształcać się w spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w spółki z dodatkową odpowiedzialnością, w spółki jawne i w spółki komandytowe, ale także w spółdzielnie wytwórcze.

W praktyce najczęściej spółki akcyjne przekształcają się w spółki z o.o. Jest to podyktowane, w szczególności tym, że spółka z o.o., tak samo jak spółka akcyjna, samodzielnie odpowiada za swoje zobowiązania całym swoim majątkiem, a wspólnicy spółki z o.o. oraz akcjonariusze ponoszą ryzyko strat związanych z działalnością spółki w granicach wniesionych wkładów.

1) W przeciwieństwie do przekształcenia spółki akcyjnej w spółkę z o.o. przekształcenie spółki akcyjnej w spółkę jawną bądź spółkę komandytową pociąga za sobą zmianę charakteru i zakresu odpowiedzialności wszystkich (w spółce jawnej) lub części (w spółce komandytovej) wspólników. W takich spółkach wspólnicy spółki jawnej oraz komplementariusze w spółce komandytovej ponoszą dodatkową (subsidiarną) odpowiedzialność za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem (art. 119 ust.1 i art. 133 ust. 1 ukraińskiego Kodeksu cywilnego). W razie przekształcenia spółki akcyjnej w spółkę komandytową należy wskazać, którzy z akcjonariuszy na skutek takiego przekształcenia staną się komplementariuszami, a którzy komandytariuszami. Ma to istotne znaczenie, ponieważ komplementariusze w spółce komandytovej mają prawo prowadzenia spraw spółki i ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem. W przypadku komandytariuszy to stosownie do art. 133 ust. 1 ukraińskiego Kodeksu cywilnego ponoszą oni ryzyko strat, związanych z prowadzoną przez spółkę działalnością, w granicach

²²⁸ Коровайко А. В. Реорганизация хозяйственных обществ. Теория, законодательство, практика: Учебное пособие. / А. В. Коровайко. – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА – ИНФРА . М), 2001. – С. 84.

²²⁹ Емельянец В. П. Универсальное правопреемство в гражданском праве : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 . – М.: РГБ, 2005. – С. 133.

²³⁰ Черевко П. П. Створення юридичних осіб приватного права: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00. 03 / П. П. Черевко. – Київ, 2008. – С. 154.

wniesionych przez nich wkładów, i nie biorą aktywnego (przyp. tłum.) udziału w działalności spółki.

Przekształcenie pociąga za sobą nie tylko zmiany statusu prawnej osoby prawnej, ale także zmiany zakresu praw i obowiązków poszczególnych wspólników, co wpływa nie tylko na charakter stosunków pomiędzy wspólnikami, ale może także dotyczyć praw i interesów osób trzecich²³¹.

Zmiana formy organizacyjno-prawnej spółki skutkuje zarówno dla osób trzecich, jak i dla założycieli (wspólników) spółki. W razie przekształcenia może zmieniać się zakres odpowiedzialności wspólników, a może również zmieniać się ich skład²³². O. R. Kibenko (ukr. O. P. Кібенко) z tego powodu wskazuje, że prawo handlowe zagranicznych państw dosyć szczegółowo reguluje różne rodzaje reorganizacji, szczególnie w stosunku do spółek akcyjnych. Zgodnie z ogólną zasadą spółka przekształcana i spółka nowo utworzona powinny być bliskie sobie pod kątem formy organizacyjno-prawnej: na przykład – spółki te obowiązkowo powinny należeć do kategorii komercyjnych osób prawnych z kolektywną formą własności (ukr. колективна форма власності; transl. kolektywna forma własności) itd. W innych przypadkach reorganizacja może być skomplikowana albo niemożliwa z przyczyn obiektywnych, albo na skutek braku niezbędnych procedur prawnych²³³.

Podsumowując, przy reorganizacji w drodze przekształcenia nie dochodzi do ustania bytu prawnej jednej spółki, na skutek przekształcenia powstaje spółka w innej formie organizacyjno-prawnej. Następstwo prawne między spółką przekształcaną a spółką przekształconą poświadcza się osobnym dokumentem – aktem przekazania.

4.1.4. Przejście praw i obowiązków w przypadku reorganizacji

Cechą charakterystyczną następstwa prawnego, do którego dochodzi w wyniku reorganizacji, jest to, że obejmuje ono nie tylko prawa i obowiązki reorganizowanej spółki, ale także stosunki korporacyjne. Przy reorganizacji dochodzi nie tylko do sukcesji, obejmującej prawa i obowiązki reorganizowanej spółki, ale także sukcesji, obejmującej prawa i obowiązki wspólników, którzy je nabywają na skutek wymiany akcji (udziałów) w kapitale zakładowym spółki.

Reorganizacja stanowi złożony proces, rozpoczynający się w momencie podjęcia uchwały o reorganizacji na walnym zgromadzeniu, i kończy się wniesieniem zmian do rejestru w stosunku do osoby prawnej – sukcesorki. Przy tym wszelkie zmiany w składzie (założycieli, wspólników, akcjonariuszy itp.) powinny być dokonane do chwili zreorganizowania w ramach istniejącej formy

²³¹ Коровайко А. В. Реорганизация хозяйственных обществ. Теория, законодательство, практика: Учебное пособие. / А. В. Коровайко. – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА – ИНФРА . М), 2001. – С. 84.

²³² Юркевич Ю. Проблеми правового регулювання перетворення юридичних осіб / Ю. Юркевич // Вісник Львівського університету. Вип. 48. – Львів, 2009. – С. 166.

²³³ Кибенко Е.Р. Корпоративное право: Учебное пособие. / Е. Р. Кибенко. – Харьков: Эспада, 1999. – С. 197.

organizacyjno-prawnej przy dotrzymaniu ustalonych dla niej reguł. Jakakolwiek procedura reorganizacyjna powinna zaczynać się i kończyć w jednakowym liczebnym składzie członków reorganizowanych organizacji²³⁴.

W związku z tym powstaje pytanie o sposób przejścia praw wspólników w spółce w procesie reorganizacji, co w dalszej kolejności skutkuje koniecznością zwrócenia uwagi na zamianę akcji spółki reorganizowanej na akcje spółki-następczyni prawnej reorganizowanej albo wymianę udziałów (akcji), przysługujących wspólnikom spółki poprzedniczki prawnej, na udziały (akcje) spółki-następczyni prawnej. Stosownie do ust. 3 pkt 14 *Regulaminu prowadzenia działalności depozytowej, zatwierdzonego decyzją Narodowej Komisji do spraw Papierów Wartościowych i Rynku Funduszy Inwestycyjnych z dnia 23.04.2013 № 735* (ukr. ч. 3 п. 14 *Положення про провадження депозитарної діяльності, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 735 від 23.04.2013*; transl. *Položennja pro prowadžennja depozytarnoji dijāl'nosti, zatverdženocho riszennjam Nacijonal'noji komisji z cinnnych paperiw ta fondowoho rynku № 735 wid 23.04.2013*) za wymianę/konwersję uważa się zamianę przez emitenta papierów wartościowych jednej serii na papiery wartościowe innej serii, zgodnie z warunkami emisji.

W szczególności art. 80 ukraińskiej ustawy o spółkach akcyjnych wskazuje, że na walnych zgromadzeniach spółki-sukcesorki każdy wspólnik otrzymuje liczbę głosów, przysługujących mu na podstawie akcji (udziałów) w spółce-poprzednice prawnej. Akcje spółki, której byt prawny ustaje na skutek wspomnianych procesów, są konwertowane na akcje (udziały) w spółce-sukcesorce.

W spółkach akcyjnych warunki i sposób wymiany (konwersji – w oryg.) akcji są wyznaczane w umowie połączeniowej albo w planie podziału, zatwierdzanych na posiedzeniu (walnych) zgromadzeń spółek, biorących udział w reorganizacji. Przy tym istotne warunki umowy połączeniowej, w tym warunki dotyczące wymiany akcji, zatwierdzone przez zgromadzenia każdej ze spółek powinny być identyczne.

Obecnie sposób przeprowadzenia wymiany akcji jest regulowany postanowieniami *Porządku realizowania emisji i rejestracji serii akcji spółek akcyjnych, tworzonych w drodze połączenia przez zawiązanie nowej spółki, połączenia przez przejęcie, podziału przez rozdzielanie, podziału przez wydzielenie bądź przekształcenia albo w stosunku do spółek przejmujących, zatwierdzonym na mocy decyzji Narodowej Komisji do spraw Papierów Wartościowych i Rynku Funduszy Inwestycyjnych № 520 z dnia 09.04.2013 roku* (ukr. *Порядком здійснення емісії та реєстрації випуску акцій акціонерних товариств, які створюються шляхом злиття, поділу, виділу чи*

²³⁴ Степанов Д. И. Формы реорганизации коммерческих организаций: вопросы законодательной реформы / Д. И. Степанов // Хозяйство и право [Електронний ресурс]. – М. – № 2001. – №№ 3, 4. – Режим доступу: <http://www.lin.ru/document.htm?id=1249703346338427698>.

перетворення або до яких здійснюється приєднання, затвердженням рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 520 від 09. 04. 2013 року; transl. Porjadok zdijsnennja emisji ta rejestracji wypusku akcij akcionernyx towarzystw, jaki stvorjujut'sja szljachom zlyttja, podilu, wydilu czy peretworennja abo do jakych zdijsnujet'sja pryjednannja, zatwerdzenym riszenjam Nacional'noji komisji z cinnnych paperiw ta fondowoho rynku № 520 wid 09. 04. 2013 roku) (dalej jako: Porządek). Zgodnie z postanowieniami Porządku rejestracja serii akcji, rejestracja sprawozdania z rezultatów przydziału (wymiany) akcji, zamknięcia emisji, wznowienia emisji akcji, wykreślenia rejestracji emisji akcji dokonywane są centralnie przez NKPWiRFI bądź przez jej organy terytorialne.

Ogólnymi zasadami realizowania wymiany akcji, zgodnie z *Porządkiem*, są następujące:

1) Spółka akcyjna, która podjęła uchwałę o połączeniu przez zawiązanie nowej spółki, połączeniu przez przejęcie, podziale przez rozdzielnie, podziale przez wydzielenie bądź przekształceniu, jest zobowiązana dokonać wykupu akcji zwykłych od akcjonariuszy, którzy tego żądają, zgodnie z porządkiem wskazanym w ukraińskiej ustawie o spółkach akcyjnych;

2) Kapitał zakładowy (udziałowy) spółki akcyjnej na dzień przyjęcia uchwały o połączeniu przez zawiązanie nowej spółki, połączeniu przez przejęcie, podziale przez rozdzielnie, podziale przez wydzielenie bądź przekształceniu musi być w pełni opłacony i rozdzielony pomiędzy jej akcjonariuszy (wspólników, członków);

3) Akcje wyemitowane przez spółkę akcyjną, której byt prawny ustaje na podstawie połączenia przez zawiązanie nowej spółki, połączenia przez przejęcie, podziału przez rozdzielnie, podziału przez wydzielenie bądź przekształcenia, są wymieniane na akcje spółki (spółek) prawnych – sukcesorek. W przypadku przekształcenia spółki akcyjnej akcje spółki akcyjnej są konwertowane na udziały w spółce-sukcesorce;

4) Akcje zwykłe mogą zostać wymienione tylko na akcje zwykłe i nie podlegają wymianie na akcje uprzywilejowane, natomiast akcje uprzywilejowane mogą zostać wymienione na akcje uprzywilejowane bądź akcje zwykłe;

5) Udziały w spółce, której byt prawny ustaje na skutek połączenia przez zawiązanie nowej spółki, połączenia przez przejęcie, podziału przez rozdzielnie, bądź przekształcenia albo z której dokonywane jest wydzielenie spółki akcyjnej, wymieniane są na akcje zwykłe spółki akcyjnej (spółek akcyjnych) – następców prawnych.

Przeniesienie praw inkorporowanych w akcji w związku z reorganizacją jest możliwe wyłącznie przez przeniesienie takich praw z zarejestrowanych akcji spółki reorganizowanej na akcje spółek, będących jej następcami prawnymi, i jest realizowane w drodze procedury wymiany (konwersji) akcji

(ukr. конвертація; transl. konwertacja)²³⁵. Także osobnym sposobem emisji akcji jest ich zamiana (ukr. обмін; transl. obmin), która ze swojej natury jest bardzo podobna do wymiany, ale różni się tym, że w danym wypadku biorą udział spółki o innych formach organizacyjno-prawnych i odbywa się przez zamianę udziałów na akcję lub odwrotnie.

4.2. Niewypłacalność spółki i procedura niewypłacalności

4.2.1. Reżim prawny procedury przywrócenia wypłacalności dłużnikowi bądź uznania go za upadłego

W celu ochrony interesów gospodarczych niewypłacalnego dłużnika ustawodawca ukraiński przewiduje możliwość zastosowania wobec niego szeregu środków, ukierunkowanych na wznowienie wypłacalności i wykonanie zobowiązań majątkowych bez konieczności stosowania procedury likwidacyjnej.

Regulacja poszczególnych instytucji związanych ze wznowieniem wypłacalności dłużnika albo uznaniem go za upadłego (ukr. визнання боржника банкрутом; transl. wyznannja borżnyka bankrutom) znajduje się w kilku aktach normatywnych. Przede wszystkim w Kodeksie gospodarczym z 16.01.2003 roku (№ 436-IV), Kodeksie cywilnym z 16.01.2003 roku (№ 435-IV), Kodeksie postępowania gospodarczego (ukr. Господарський процесуальний кодекс України; transl. Hospodars'kyj procesual'nyj kodeks Ukrainy) z 06.11.1991 roku (№ 1798-XII), Kodeksie podatkowym (ukr. Податковий кодекс України; transl. Podatkowyj kodeks Ukrainy) z 02.12.2010 roku (№ 2755-VI).

Kodeks gospodarczy zawiera rozdział 23 „Uznanie podmiotu gospodarczego za bankruta (upadłego – przyp. tłum.)” (art. 209–215), w którym wskazano ogólne przesłanki niewypłacalności podmiotów gospodarczych. Ukraiński Kodeks gospodarczy zawiera przepisy co do kwestii bankructwa, jakie należy zastosować. Po pierwsze, normy zawarte w przepisach tego kodeksu dają podstawę do uznania obecności osobnych sfer prawnej regulacji, do których odnoszą się kwestie wznowienia wypłacalności niewypłacalnych dłużników oraz likwidacji bankrutów (upadłych – przyp. tłum.). Po drugie, podstawowymi procedurami, które można stosować w stosunku do niewypłacalnego dłużnika, są: rozporządzenie majątkiem (ukr. розпорядження майном; transl. rozporjadżennja majnom); sanacja (ukr. санація; transl.

²³⁵ Бакулина Е. В. Совершенствование правового регулирования реорганизации хозяйственных обществ: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. юрид. наук: 12.00.03 / Е. В. Бакулина. – М., 2004. – С. 24.

sanacja), układ (ukr. мирова угода; transl. myrowa uhoda)²³⁶, likwidacja (ukr. ліквідація; transl. likwidacija)²³⁷.

Przepisy Kodeksu gospodarczego (art. 60–61) i Kodeksu cywilnego (art. 104–105, 110–112) określają także przesłanki i procedurę likwidacji wypłacalnych podmiotów gospodarczych oraz zawierają przepisy o charakterze blankietowym (odsyłającym), w których wskazano, że w razie braku majątku osoby prawnej, wystarczającego dla zaspokojenia roszczeń wierzycieli, osoba prawna realizuje wszystkie niezbędne działania, wskazane w ustawie o wznowieniu wypłacalności dłużnika albo uznaniu go za bankruta. Jednocześnie należy podkreślić, że sprawy gospodarcze są rozpatrywane przez sądy gospodarcze na podstawie ukraińskiego Kodeksu postępowania gospodarczego.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym przesłanki oraz przebieg procedury o bankructwo (upadłościowej – przyp. tłum.) w stosunku do niewypłacalnych podmiotów gospodarczych, jest ukraińska ustawa „O wznowieniu wypłacalności dłużnika albo uznaniu go za bankruta” (ukr. *Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом*; transl. *Pro widnowlennja platnospromozhnosti borzhnyka abo wyznannja joho bankrutom*) z 14.05.1992 roku (№ 2343-XII), która obowiązuje w nowym brzmieniu na podstawie nowelizacji z 22.12.2011 roku (№ 4212-VI) (dalej jako: ustawa o bankructwie; ukr. закон про банкрутство; transl. zakon pro bankrutstwo).

Nowelizacja ustawy o bankructwie miała na celu dostosowanie instytucji „przywrócenia wypłacalności (ukr. інститут відновлення платоспроможності; transl. instytut widnowlennja platospromozhnosti) do współczesnych warunków gospodarczych i lepszego ratingu Ukrainy w raportach Banku Światowego i Międzynarodowej Korporacji Finansowej (IFC – przyp. tłum.) „Doing business”. Celem noweli było więc udoskonalenie procedur upadłościowych (bankructwa – w oryg.), skrócenie czasu ich trwania, poprawa wskaźników według indeksu ściągальności zobowiązań, zmniejszenie wydatków związanych z prowadzeniem spraw upadłościowych (o bankructwo – w oryg.), a także zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych, mogących osiągnąć uzdrowienie finansowe przez zastosowanie środków zapobiegających bankructwu i przywracanie wypłacalności.

Specyfika ustawy o bankructwie polega na tym, że zawiera ona zarówno przepisy materialnoprawne, jak i procesowe. Ustawa ta oparta jest m.in. na takich zasadach jak: podporządkowanie interesu prywatnego większości (ukr. підпорядкування приватного інтересу більшості; transl. pidporjadkuwannja prywatnoho interesu bil'szosti), która oznacza priorytet interesu ogólnego nad interesem prywatnym; zamiany nieefektywnego właściciela na właściciela

²³⁶ Ze względu na charakter i kształt tej instytucji – najbardziej zbliżoną „myrowej uhody” jest układ w postępowaniu restrukturyzacyjnym. (przyp. tłum.)

²³⁷ Пригуза П. Д. Огляд деяких проблем застосування права банкрутства в Україні – потрібен злам парадигми / П. Д. Пригуза // Вісник господарського судочинства. – 2011. – Випуск №2. – С.131 – 138. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://ks.arbitr.gov.ua/sud5024/8/8/727/>.

efektywnego; zaspokojenie majątkowych żądań (roszczeń) wierzycieli tylko w ramach procedury o bankructwo (upadłościowej – przyp. tłum.). Przesłanką prowadzenia postępowania ukierunkowanego na przywrócenie wypłacalności dłużnika bądź uznania go za bankruta jest stan niewypłacalności dłużnika, ustalany jest przez sąd²³⁸.

Ustawa o bankructwie zawiera zarówno przepisy materialnoprawne, jak i procesowe, które mają pierwszeństwo przed innymi regulacjami ogólnymi.

Wyjątki od zasady ogólnej dotyczą w szczególności upadłości (bankructwa – w oryg.) banków i emitentów obligacji hipotecznych (ukr. емітенти іпотечних облигацій; transl. emitenty ipotecznych oblihacij²³⁹). Jednocześnie obowiązuje szereg ustaw, zawierających przepisy, które nie są sprzeczne z ustawą o bankructwie i równolegle ją uzupełniają. W szczególności chodzi o takie ustawy jak: „o postępowaniu egzekucyjnym” (ukr. „Про виконавче провадження”; transl. „Pro wykonawcze prowadzennja”) z 21.04.1999 roku (№ 606-XIV), „o państwowej rejestracji osób fizycznych oraz osób prawnych-przedsiębiorców” (ukr. „Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців”; transl. „Pro derżawnu rejestraciju jurydycznych osib ta fizycznych osib – pidpryjemciw”) z 15.05.2003 roku (№ 755-IV), „o ubezpieczeniach” (ukr. „Про страхування”; transl. „Pro strachuwannja”) z 07.03.1996 roku (№ 85/96-ВР), „o spółkach holdingowych na Ukrainie” (ukr. „Про холдингові компанії в Україні”; transl. „Pro holdynhowi kompaniji w Ukrajini”) z 15.03.2006 roku (№ 3528-IV), „o tajemnicy państwowej” (ukr. „Про державну таємницю”; transl. „Pro derżawnu tajemnycju”) z 21.01.1994 roku (№ 3855-XII), „o zabezpieczeniu żądań wierzycieli i rejestracji obciążeń” (ukr. „Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень”; transl. „Pro zabezpeczennja wymoh kredytoriw ta rejestraciju obtjažen”) z 18.11.2003 roku (№ 1255-IV), a także inne ustawy i akty prawne o randze podustawowej.

4.2.2. Uczestnicy

Uczestnikami postępowań w sprawach o bankructwo są strony, wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie dla swojej wierzytelności, syndyk [ukr. арбітражний керуючий; transl. arbitrażnyj kerujuczij]²⁴⁰ (zarządca

²³⁸ Кучерява З. І. Деякі аспекти удосконалення законодавства про банкрутство / З. І. Кучерява. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.minjust.gov.ua/33286>

²³⁹ W takiej sytuacji znajdują zastosowanie przepisy ustawy z 07.12.2000 roku „o bankach i działalności bankowej” (ukr. Закон України „Про банки і банківську діяльність”; transl. Zakon Ukrajiny „Pro banky i bankiws’ku dijal’nist’”) (№ 2121-III), ustawy z 23.02.2012 roku „O funduszu środków gwarantowanych osób fizycznych” (ukr. „Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб”; transl. „Pro fond harantuwannja wkładiw fizycznych osib”) (№ 4452-VI) oraz ustawy z 22.12.2005 roku „o obligacjach hipotecznych (ukr. „Про іпотечні облигації”; transl. „Pro ipoteczni oblihaciji”) (№ 3273-IV).

²⁴⁰ Co do zasady, w ukraińskim piśmiennictwie prawniczym używane jest określenie арбітражний керуючий, które stanowi odpowiednik instytucji syndyka. Jednakże wyjątkowo określenie „syndyk” pojawia się jako synonim wcześniej wspomnianej instytucji, mimo iż nie posiada ono swojej legalnej definicji – przyp. tłum.

majątku, kierujący postępowaniem sanacyjnym, likwidator), właściciel majątku (organ upoważniony do zarządzania majątkiem) dłużnika, państwowy organ ds. bankructwa (ukr. державний орган з питань банкрутства; transl. derżawnyj orhan z pytan' bankrutstwa), Fundusz Majątku Państwowego Ukrainy (ukr. Фонд державного майна України; transl. Fond derżawnoho majna Ukrajiny), przedstawiciel organów samorządowych (jednostki samorządu terytorialnego – przyp. tłum.), przedstawiciel pracowników dłużnika, pełnomocnik/przedstawiciel założycieli (wspólników, akcjonariuszy) będącego dłużnikiem oraz także, w przypadkach przewidzianych w ustawie, inne osoby.

Strony postępowania o bankructwo – wierzyciele, którzy zgłosili swoje wierzytelności w postępowaniu upadłościowym²⁴¹ (przedstawiciel zgromadzenia wierzycieli²⁴²), dłużnik (bankrut).

Wierzyciel – osoba prawna bądź osoba fizyczna, a także organ podatkowy oraz inne organy państwowe, które mają stwierdzone zgodnie z ustawą dokumenty, dotyczące roszczeń powstałych na podstawie zaciągniętych przez dłużnika zobowiązań majątkowych. Jeżeli wobec jednego dłużnika swoje roszczenia (żądania) zgłasza jednocześnie kilku wierzycieli, tworzą oni zgromadzenie (komitet) wierzycieli. W postępowaniu w sprawach o bankructwo w zależności od statusu prawnego wierzyciela można wyróżnić następujące kategorie wierzycieli: *wierzyciele upadłościowi* – wierzyciele, posiadający w stosunku do dłużnika roszczenia, wynikające z zobowiązań powstałych przed wszczęciem postępowania w sprawie o bankructwo i które nie zostały zabezpieczone zastawem; *wierzyciele zwyczajni* (*нормальні кредитор*; transl. *potoczni kredyty*) – wierzyciele, posiadający w stosunku do dłużnika roszczenia na podstawie zobowiązań powstałych po wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo; *wierzyciele zabezpieczeni* (*забезпечені кредитор*; transl. *zabezpieczeni kredyty*) – wierzyciele, których roszczenia, wynikające ze zobowiązań, zostały zabezpieczone zastawem na majątku dłużnika.

Dłużnik – podmiot prowadzący działalność gospodarczą (w oryg. przedsiębiorczą), niezdolny do wykonania swoich zobowiązań w ciągu trzech miesięcy od ich wymagalności, stwierdzonych w prawomocnym wyroku sądowym oraz wskazane w postanowieniu o otwarciu postępowania egzekucyjnego. Osoba fizyczna-przedsiębiorca jest dłużnikiem jedynie w zakresie zobowiązań, powstałych w związku z prowadzeniem przez nią działalności gospodarczej. Dłużnikiem nie mogą być wydzielone strukturalnie części osoby prawnej (filie, przedstawicielstwa, oddziały itd.). Instytucja bankructwa nie znajduje zastosowania w stosunku do osób prawnych – przedsiębiorstw państwowych (ukr. юридичні особи – казенні підприємства; transl. jurydyczni osoby – kazenni pidpryjemstwa).

²⁴¹ W oryginalnej wersji „wierzyciele upadłościowi” (ukr. конкурсні кредитор; transl. konkursni kredyty) – przyp. tłum.

²⁴² W oryginalnej wersji „przedstawiciel komitetu wierzycieli” (ukr. представник комітету кредиторів; transl. predstavnyk komitetu kredytoriv)

Syndyk – osoba fizyczna, wyznaczona przez sąd gospodarczy spośród osób, które uzyskały stosowne zaświadczenie i zostały wpisane do Jedyne go Rejestru Syndyków Ukrainy (ukr. Єдиний реєстр арбітражних керуючих України; transl. Jedynyj rejestr arbitralnych kerujuczych Ukrajiny), celem sprawowania funkcji zarządcy majątkiem, kierującego postępowaniem sanacyjnym bądź likwidatora. Syndyk jest podmiotem sprawującym swą działalność zawodowo i w sposób niezależny. Od chwili podjęcia uchwały (postanowienia) o wyznaczeniu syndyka do czasu wygaśnięcia tych uprawnień syndyk jest zaliczany do grona pracowników przedsiębiorcy²⁴³, będącego dłużnikiem.

Syndyk (po ukr. арбітражний керуючий, co można także przetłumaczyć dosłownie jako kierujący postępowaniem rozjemczym), który nazywany jest także zarządcą majątku (ukr. розпорядником майна; transl. rozporjadnyk majna), realizuje swoje uprawnienia w zakresie nadzoru oraz kontroli nad zarządzaniem i rozporządzeniem majątkiem dłużnika. W przypadku postępowania sanacyjnego podmiot, kierujący sanacją, organizuje sanację dłużnika, zaś w postępowaniu likwidacyjnym osoba taka działa jak likwidator, który stosownie do orzeczenia sądu gospodarczego odpowiada za realizację procedury likwidacyjnej dłużnika, uznanego za bankruta, oraz zapewnia zaspokojenie uznanych przez sąd żądań wierzycieli²⁴⁴.

Problematykę wyznaczenia syndyków, kontroli nad ich działalnością, a także ich kwalifikacji reguluje Ustawa o bankructwie. Dostęp do zawodu syndyka jest reglamentowany przez system niezależnego i automatycznego testowania (ukr. незалежне автоматизоване тестування; transl. niezależne awtomatyzowane testuwannja). Bezstronność syndyków jest gwarantowana przez zautomatyzowany rozdział spraw. Wyboru dokonuje samodzielnie sąd na podstawie listy osób, wpisanych do Jedyne go Państwowego Rejestru Syndyków Ukrainy.

Państwowy organ ds. bankructwa – organ, którego celem jest organizacja systemu przygotowania i wydawania zaświadczenia o prawie realizowania działalności syndyka, wykonywania kontroli nad działalnością wybranych przez sąd gospodarczy syndyków, przygotowania i zatwierdzania typowych dokumentów w zakresie prowadzenia postępowania o bankructwo.

Organ państwowy do spraw bankructwa nie jest uprawniony do ingerencji w postępowanie w przedmiocie bankructwa. Jego kompetencje są ukierunkowane na stworzenie niezbędnych warunków dla działalności syndyków i innych uczestników w sprawach o bankructwo, a także sprawowania kontroli nad takim postępowaniem, w szczególności postępowaniem, którego przedmiotem jest bankructwo przedsiębiorstw

²⁴³ Специфика права українського

²⁴⁴ Кучерява З. І. Деякі аспекти удосконалення законодавства про банкрутство / З. І. Кучерява. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.minjust.gov.ua/33286>

państwowych i przedsiębiorstw, w których udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym przewyższa pięćdziesiąt procent²⁴⁵.

Funkcję Państwowego Organu ds. Bankructwa sprawuje Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy i oddziały terytorialnej administracji zgodnie z Regulaminem Ministerstwa Sprawiedliwości, zatwierdzonym dekretem prezydenta Ukrainy z 02.07.2014 r. № 228 i Regulaminem o Głównych oddziałach terytorialnej administracji jurysdykcyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy w Autonomicznej Republice Krymu w regionach, miastach Kijowie i Sewastopolu, zatwierdzonym rozporządzeniem Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy № 1707/5 z 23.06.2011 r.

4.2.3. Środki zapobiegające bankructwu dłużnika

Ukraińskie prawo przewiduje szereg środków, których celem jest przywrócenie wypłacalności dłużnika. W przypadku zaistnienia przesłanek bankructwa dłużnika, jego założyciele (wspólnicy, akcjonariusze), właściciel majątku (organ uprawniony do zarządzania majątkiem), centralny organ władzy wykonawczej, a także organy ukraińskich jednostek samorządu terytorialnego są zobowiązani przedsięwziąć środki, zapobiegające bankructwu dłużnika. Założyciele²⁴⁶ i właściciel majątku dłużnika²⁴⁷ powinni zostać powiadomieni przez organ zarządzający dłużnika o zaistnieniu przesłanek bankructwa. W szczególności, organ zarządzający dłużnikiem (w oryginale – kierownik/ukr. керівник) jest zobowiązany powiadomić założyciela bądź właściciela majątku dłużnika o niemożliwości wykonania zobowiązania dłużnika wobec wierzycieli. Takiego powiadomienia dokonuje się, jeżeli roszczenia wierzycieli nie mogą zostać zaspokojone przez dłużnika w ciągu trzech miesięcy od terminu ich wymagalności.

Jedną z możliwości przewycięzania niewypłacalności jest możliwość udzielenia dłużnikowi **finansowej pomocy** w rozmiarze, wystarczającym na uregulowanie zobowiązań pieniężnych dłużnika wobec wierzycieli, w tym między innymi:

1) Obowiązkowych należności, takich jak zobowiązania publicznoprawne w zakresie podatków lub opłat;

²⁴⁵ List Informacyjny wydany przez Wyższy Sąd Gospodarczy Ukrainy № 01-06/606/2013 z 28.03.2013 roku (ukr. Інформаційний лист Вищого господарського суду України № 01-06/606/2013 від 28.03.2013 року).

²⁴⁶ Uwaga autora: Założyciel (wspólnik, akcjonariusz) dłużnika – to osoba (fizyczna i/lub prawna), która założyła osobę prawną w drodze zrzeszenia majątku i osób, skutkiem czego posiada prawa korporacyjne względem osoby prawnej, takie jak: prawo do uczestniczenia w zarządzaniu spółką, prawo do informacji na temat działalności spółki, prawo do otrzymania zysku, dywidendy oraz inne prawa. W tymże wypadku dłużnikiem jest spółka gospodarcza.

²⁴⁷ Uwaga autora: Właściciel majątku dłużnika (organ uprawniony do zarządzania majątkiem) to założyciel, który wydziela niezbędny majątek w celu utworzenia osoby prawnej, formuje kapitał zakładowy osoby prawnej, rozdziela przychody i realizuje funkcje zarządcze poprzez wyznaczonego przez niego kierownika. W danym wypadku dłużnik to państwowe bądź komunalne przedsiębiorstwo.

2) Składek ubezpieczeniowych na ogólnobowiązkowe państwowe świadczenia emerytalne oraz na ubezpieczenia społeczne.

Również ustawa o wznowieniu wypłacalności dłużnika i uznania go za bankruta z 22.12.2011 roku (dalej – ustawa o bankructwie) po nowelizacji przewiduje możliwość zastosowania wobec dłużnika przedsądowej sanacji (ukr. досудова санація; transl. dosudowa sanacija). Przedsądowa sanacja dłużnika jest instytucją nową ukierunkowaną na poprawę prawnej i ekonomicznej pozycji osoby prawnej, która znajduje swoje zastosowanie na podstawie dobrowolnego oświadczenia woli uczestników procedury przedsądowej sanacji. Zaletą takiego postępowania jest możliwość rozstrzygnięcia kwestii zadłużenia dłużnika wobec wierzyciela na podstawie dobrowolnych zasad bez stosowania procedury sądowej w przedmiocie bankructwa. Jak zaznacza W. W. Dżuń (ukr. В. В. Джу́нь) sanacja dłużnika przed wszczęciem postępowania w sprawie o bankructwo stanowi procedurę równoległą, której sens polega nie na wznowieniu wypłacalności, ale na rozstrzygnięciu problemów związanych z rentownością (dochodowością) podmiotu prowadzącego działalność przedsiębiorczą²⁴⁸.

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 4 ukraińskiej ustawy o bankructwie **sanacja dłużnika przed wszczęciem sprawy o bankructwo** (ukr. санація боржника до порушення справи про банкрутство; transl. sanacija borzhnyka do porushennja sprawy pro bankrutstwo) to system środków służących przywróceniu wypłacalności dłużnika, które może podjąć założyciel (wspólnik, akcjonariusz) dłużnika, właściciel majątku (organ upoważniony do zarządzania majątkiem) dłużnika, wierzyciel dłużnika, inne osoby w celu zapobieżenia bankructwu dłużnika przez zastosowanie organizacyjno-gospodarczych, zarządczych, inwestycyjnych, technicznych, finansowo-ekonomicznych oraz prawnych środków, odpowiednio do przepisów o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo.

Celem przedsądowej sanacji może być dobrowolne uregulowanie kwestii umorzenia zobowiązania, powstałego pomiędzy wierzycielami a dłużnikiem, między niezabezpieczonymi wierzycielami, jak również między zabezpieczonymi i niezabezpieczonymi wierzycielami, osiągnięcie warunków parytetowych w zakresie uregulowania zadłużenia; udzielenia dodatkowych gwarancji w stosunku do wierzycieli celem zaspokojenia ich roszczeń majątkowych itd.

Sanacja dłużnika przed wszczęciem postępowania w sprawie o bankructwo składa się z trzech etapów. Pierwszy etap obejmuje okres, w którym powstało zagrożenie niewypłacalnością dłużnika wobec wierzycieli. Dochodzi w nim do podjęcia decyzji o przeprowadzeniu przedsądowej sanacji dłużnika i uchwalenia jej planu na ogólnym zgromadzeniu wierzycieli (ukr. загальні

²⁴⁸ Джу́нь. В. Критичний огляд процесуальних новел нової редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://uaip.org.ua/v-dzhun-krytychnyj-ohlyad-protsesualnyh-novel-novoji-redaktsiji-zakonu-ukrajiny-pro-vidnovlennya-platospromozhnosti-borzhnyka-abo-vyznannya-joho-bankrutom/>.

збори кредиторів; ogólne zgromadzenie wierzycieli). W drugim etapie dochodzi do przyjęcia do rozpoznania przez sąd podania o zatwierdzenie planu przesądowej sanacji dłużnika i wydania postanowienia, które stanowi podstawę do przeprowadzenia postępowania sanacyjnego. Trzeci etap obejmuje postępowanie sanacyjne dłużnika, realizowane poza kontrolą sądu.

Inicjatorami wszczęcia przesądowej sanacji mogą być zarówno dłużnik, jak i wierzyciele. Zgoda na prowadzenie przedsądowej sanacji może zostać wyrażona zarówno przed powataniem zobowiązania wobec wierzycieli, jak i po nim. Konieczność zastosowania postępowania w zakresie przedsądowej sanacji przed powstaniem zadłużenia może zostać przewidziana w czynności prawnej (umowie), na podstawie której powstało zobowiązanie, pod warunkiem iż zaistniało zagrożenie niewypłacalnością dłużnika w okresie wykonywania umowy.

Procedura sanacji dłużnika przed wszczęciem postępowania w sprawie o bankructwo rozpoczyna się i może być prowadzona przy zaistnieniu następujących warunków:

- pisemnej zgody właściciela majątku (organu uprawnionego do zarządzania majątkiem) dłużnika;
- pisemnej zgody wierzycieli, których wierzytelności przewyższają połowę całego zadłużenia dłużnika, zgodnie z danymi, wynikającymi ze sprawozdania finansowego;
- sporządzenia planu sanacji, który powinien zostać pisemnie uzgodniony przez wszystkich zabezpieczonych wierzycieli i uchwalony przez ogólne zgromadzenie wierzycieli dłużnika. Plan przedsądowej sanacji dłużnika jest składany w formie pisemnej i powinien przewidywać środki przywrócenia wypłacalności dłużnika, w tym między innymi warunki zaspokojenia żądań wszystkich wierzycieli, w stosunku do których dłużnik nie wykonał zobowiązań, a także warunki planu sanacji i układu (ukr. мирова угода; transl. myrowa uhoda), przewidziane w art. 29 ust 1 i 2 oraz art. 79 ust. 4 ustawy o bankructwie. W planie przedsądowej sanacji może także zostać przewidziany podział wierzycieli, uczestniczących w postępowaniu sanacyjnym, na różne kategorie w zależności od kolejności ich zaspokojenia. W tym czasie warunki zaspokojenia roszczeń wierzycieli, których wierzytelności umieszczono w planie sanacji, powinny być takie same zarówno dla wierzycieli uczestniczących na walnym zgromadzeniu wierzycieli i głosujących za uchwaleniem planu sanacji (ukr. план санації; transl. plan sanacji), jak i dla wierzycieli, nieuczestniczących w głosowaniu albo którzy głosowali przeciwko uchwaleniu planu sanacji dłużnika.

Plan przedsądowej sanacji opracowuje samodzielnie dłużnik oraz uzgadnia go ze wszystkimi zabezpieczonymi wierzycielami.

Sposób przeprowadzenia walnego zgromadzenia wierzycieli określają *Warunki dotyczące sposobu przeprowadzenia sanacji przed wszczęciem postępowania w sprawie o bankructwo № 15, zatwierdzone postanowieniem plenum Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy z 1.12.2013 roku* (ukr. Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у

справі про банкрутство № 15, затвердженням постановою пленуму Вищого господарського суду України від 17. 12. 2013 року; transl. Polozhennja pro porjadok provedennja sanaciji do poruszennja prowadzennja u sprawi pro bankrutstwo № 15, zatverdzenym postanowuju plenumu Wyszczoho hospodars'koho sudu Ukrainy wid 17.12.2013 roku). Stosownie do tych warunków, obowiązek zwołania zgromadzenia wierzycieli obciąża dłużnika. Powinno być ono ogłoszone na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy (jego terytorialnych organów/oddziałów ds. bankructwa – tj. głównych organach Ministerstwa w regionach) i Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy. Walne zgromadzenie wierzycieli (ukr. загальні збори кредиторів; transl. zahal'ni zbory kredytoriw) jest ważne, jeżeli są na nim obecni wierzyciele, którzy posiadają nie mniej niż dwie trzecie głosów. Na posiedzeniu zgromadzenia wierzycieli wierzyciele otrzymują taką liczbę głosów, która jest proporcjonalna do sumy roszczeń, przysługujących wierzycielom według sprawozdania finansowego dłużnika, pomnożonej przez tysiąc hrywien. Walne zgromadzenie wierzycieli powinno podjąć uchwałę, która powinna być zaprotokołowana i do której należy załączyć pisemne oświadczenia wierzycieli o wyrażeniu zgody na przeprowadzenie przedsądowej sanacji dłużnika i plan przedsądowej sanacji.

W ciągu pięciu dni od dnia uchwalenia planu przedsądowej sanacji na walnym zgromadzeniu wierzycieli, dłużnik albo przedstawiciel wierzycieli powinien przekazać do sądu gospodarczego właściwego według siedziby dłużnika wnioski o zatwierdzenie planu przedsądowej sanacji dłużnika. Od wniosku do sądu pobierana jest opłata sądowa, która na podstawie art. 4 ust. 2 pkt 2 podpunktu 12 ukraińskiej ustawy „o opłatach sądowych” (ukr. Закон України „Про судовий збір”; transl. Zakon Ukrainy „Pro sudowyj zbir”) z 08.07.2011 roku wynosi równowartość *jednego* minimalnego miesięcznego wynagrodzenia, ustalonego na 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wniosek został złożony do sądu.

W ciągu pięciu dni od otrzymania wniosku sąd gospodarczy wydaje postanowienie o przyjęciu wniosku do rozpatrzenia, w którym wskazuje także czas i miejsce przeprowadzenia posiedzenia sądowego. Odpis postanowienia jest doręczany dłużnikowi i wszystkim wierzycielom wskazanym we wniosku.

Oficjalna publikacja ogłoszenia o przyjęciu wniosku o zatwierdzenie planu przedsądowej sanacji jest dokonywana na oficjalnej stronie internetowej Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy zgodnie z procedurą określoną w *Warunkach dla sposobu oficjalnego upubliczniania wiadomości o sprawie o bankructwo № 16, zatwierdzonym postanowieniem plenum Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy z 17.12.2013 roku* (ukr. Положенням про порядок офіційного оприлюднення відомостей про справу про банкрутство № 16, затвердженням постановою пленуму Вищого господарського суду України від 17. 12. 2013 року; transl. Polozhennja pro porjadok oficijnoho opryljudnennja widomostej pro sprawu pro bankrutstwo № 16, zatverdzenym postanowuju plenumu Wyszczoho hospodars'koho sudu Ukrainy wid 17.12.2013 roku).

Wniosek o zatwierdzenie planu przedsądowej sanacji dłużnika powinien być rozpoznany przez sąd gospodarczy w ciągu miesiąca od jego wpływu. Zatwierdzenie planu przedsądowej sanacji przez sąd gospodarczy odbywa się na posiedzeniu sądowym przy udziale dłużnika i wierzycieli wskazanych w postanowieniu. Sąd gospodarczy jest zobowiązany do wysłuchania zastrzeżeń do planu przedsądowej sanacji każdego obecnego na posiedzeniu wierzyciela, nawet jeżeli na posiedzeniu walnego zgromadzenia wierzycieli taki wierzyciel głosował za uchwaleniem takiego planu.

Sąd gospodarczy wydaje postanowienie o zatwierdzeniu albo odmowie zatwierdzenia planu przedsądowej sanacji dłużnika. Odpis tego orzeczenia jest doręczany uczestnikom postępowania, organowi państwowej służby wykonawczej i organom podatkowym właściwym według siedziby dłużnika. Postanowienie o zatwierdzeniu planu przedsądowej sanacji dłużnika jest podstawą przeprowadzenia przedsądowej sanacji.

Procedurę przedsądowej sanacji dłużnika koordynuje organ kierujący dłużnika. Do przeprowadzenia przedsądowej sanacji może jednak zostać dołączony kierujący sanacją (ukr. керуючий санацією; transl. kerujuczyj sanacijojeju), którego wyznacza się z osób, wskazanych w Jedynym rejestrze syndyków Ukrainy. Przedsądowa sanacja powinna zostać przeprowadzona w terminie nie dłuższym niż dwadzieścia miesięcy od dnia zatwierdzenia przez sąd jej planu. W tym czasie warunki planu przedsądowej sanacji dłużnika obowiązują wszystkich wierzycieli, przeprowadza się moratorium w zakresie zaspokojenia roszczeń wierzycieli, powstałych przed zatwierdzeniem przez sąd planu przedsądowej sanacji. Zakazane jest także wszczęcie postępowania o bankructwo dłużnika.

Zakończenie przedsądowej sanacji odbywa się każdorazowo w przypadku zerwania układu, uznania go za nieważny i wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo dłużnika na wniosek dłużnika bądź wierzycieli co do zadłużenia, powstałego po zatwierdzeniu przez sąd planu przedsądowej sanacji.

4.2.4. Postępowanie w sprawach o bankructwo

Zgodnie z art. 1 ust. 2 punktem 2 ustawy o bankructwie, bankructwo to stwierdzona przez sąd gospodarczy niezdolność dłużnika do przywrócenia swojej wypłacalności przy pomocy postępowania sanacyjnego i układu oraz wykonania majątkowych żądań wierzycieli w inny sposób niż przez zastosowanie postępowania likwidacyjnego. Postępowanie w sprawach o bankructwo ma na celu uniknięcie przypadkowej przewagi jednego z wierzycieli i równomierne zaspokojenie roszczeń wszystkich wierzycieli dłużnika. Rozpoznawanie spraw o bankructwo osób prawnych oraz osób fizycznych-przedsiębiorców należy do kompetencji sądów gospodarczych zgodnie z zasadami przewidzianymi w ukraińskim Kodeksie postępowania gospodarczego (ukr. Господарський процесуальний кодекс України; transl. Hospodars'kyj procesual'nyj kodeks Ukrajiny) z uwzględnieniem przepisów ustawy o bankructwie. W zależności od kategorii dłużnika, rodzaju jego działalności i posiadania przez niego majątku sąd gospodarczy stosuje zwykły, specjalny lub

uproszczony tryb postępowania w sprawie o bankructwo. *Zwykły tryb postępowania* (ukr. Загальний порядок провадження; transl. zahal'nyj porjadok prowadzennja) w sprawach o bankructwo przewiduje zastosowanie procedury rozporządzenia majątkiem wraz z jego dalszym rozdysponowaniem do postępowania sanacyjnego, likwidacyjnego bądź układu. *Specjalny tryb postępowania* (ukr.. Спеціальний порядок провадження; transl. special'nyj porjadok prowadzennja) umożliwia przyłączenie się do postępowania także dodatkowych uczestników, przedłużenia terminów (okresów – przyp. tłum) sanacji, zbiegu postępowania, dotyczącego rozporządzania majątkiem, i postępowania sanacyjnego²⁴⁹. Uproszczony tryb postępowania (ukr. Спрощений порядок провадження; transl. sproszczenyj porjadok prowadzennja) jest stosowany podczas likwidacji bankruta (upadłego – przyp. tłum.) bez stosowania procedury rozporządzania jego majątkiem i jego sanacji.

Sprawy dotyczące bankructwa są rozpoznawane przez sąd gospodarczy właściwy ze względu na siedzibę dłużnika (osoby prawnej) albo miejsce zamieszkania osoby fizycznej. Jeżeli zaś dłużnik zmienił miejsce zamieszkania po przyjęciu wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo do rozpoznania, to akta sprawy nie są przekazywane do sądu gospodarczego właściwego już ze względu na nowe miejsce zamieszkania dłużnika²⁵⁰.

Sprawy dotyczące bankructwa mogą być rozpatrywane przez sądy gospodarcze na wniosek dłużnika albo jego wierzycieli, jeżeli bezsporne roszczenia wierzyciela (wierzycieli) wobec dłużnika w całości stanowią nie mniej niż wysokość trzechsetkrotności minimalnego wynagrodzenia i nie zostały zaspokojone przez dłużnika w ciągu trzech miesięcy od ich wymagalności. Za **bezsportne roszczenia wierzyciela** należy uważać roszczenia majątkowe, stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądowym oraz postanowieniem o otwarciu postępowania egzekucyjnego, zgodnie z którym dochodzi do ściągnięcia środków z rachunków dłużnika. Do składu tych żądań niewliczane są odszkodowania ustawowe pieniężne, zadośćuczynienia oraz inne sankcje finansowe. Wspomniane wyżej postanowienia wskazują na to, że jedynie orzeczenie sądowe, w przypadku braku wydanego na jego podstawie aktu wykonawczego i postanowienia organu Państwowej Służby Egzekucyjnej (ukr. Державна виконавча служба; transl. Derżawna wykonawcza służba) o otwarciu postępowania egzekucyjnego, nie może być stwierdzeniem bezsporności roszczeń majątkowych.

Sprawa o bankructwo może zostać wszczęta przed sądem, pod warunkiem, że bezsporne roszczenia wierzyciela (wierzycieli) wobec dłużnika:

²⁴⁹ Uwaga autora: specjalny tryb postępowania polega na tym, że podczas postępowania w sprawie o bankructwo mogą być dokonywane – na wniosek uczestników postępowania o bankructwo – dodatkowe czynności: przyłączenie dodatkowych uczestników, np. przyłączenie inwestora w trakcie sanacji dłużnika, prowadzenia procedury rozporządzenia majątkiem dłużnika i sanacji dłużnika jednocześnie z przedłużeniem terminów dla sanacji dłużnika itp.

²⁵⁰ List Wyższego Sądu Gospodarczego № 01-06/1862/2013 z 26.12.2013 roku (ukr. Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року).

1) stanowią w całości nie mniej niż wysokość trzechsetkrotności minimalnego wynagrodzenia; 2) nie zostały zaspokojone przez dłużnika w ciągu trzech miesięcy od wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Takie ukształtowanie przesłanek wszczęcia postępowania ma na celu ochronę gospodarczej reputacji i ciągłości wykonywania działalności gospodarczej przez dłużnika, która w okresie postępowania o bankructwo może doprowadzić do zmniejszenia zysku. Przepisy nie regulują trybu zakończenia egzekucji zadłużenia wobec wierzycieli, których wierzytelności stanowią nie mniej niż trzechsetkrotność minimalnego wynagrodzenia. Jeżeli wysokość roszczeń wierzycieli są niższe niż trzechsetkrotność minimalnego wynagrodzenia, taki wierzyciel jest zobowiązany przyłączyć innych wierzycieli, którzy wraz ze swoimi roszczeniami względem dłużnika osiągną poziom trzechsetkrotności minimalnego wynagrodzenia bądź oczekiwać od dłużnika, że sam zwróci się do sądu gospodarczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo. W takim przypadku ciężko mówić o możliwości zapewnienia należytych gwarancji ochrony ustawowych interesów wierzycieli, jeżeli prowadzą oni małe lub średnie przedsiębiorstwo.

Stosownie do art. 11 ust. 5 ukraińskiej ustawy o bankructwie dłużnik jest zobowiązany zwrócić się do sądu gospodarczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo, jeżeli:

- zaspokojenie roszczeń jednego bądź kilku wierzycieli doprowadzi do niemożliwości wykonania zobowiązań majątkowych dłużnika w pełnym zakresie wobec innych wierzycieli (zagrożenie niewypłacalnością);
- w czasie likwidacji dłużnika prowadzonej nie na podstawie postępowania o bankructwo zaistnieje niemożliwość zaspokojenia roszczeń wierzycieli w pełnym zakresie.

W takich okolicznościach dłużnik jest uprawniony do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo niezależnie od istnienia bądź braku bezspornych roszczeń wierzyciela. Wówczas wystarczającą przesłanką wszczęcia postępowania jest zaistnienie „wiarygodnej niewypłacalności” (ukr. вірогідна неплатоспроможність; transl. wirohidna neplatospromozhnist’). Konieczną przesłanką pozytywną wszczęcia postępowania jest posiadanie przez dłużnika majątku, wystarczającego na pokrycie kosztów postępowania.

Wierzyciel może zwrócić się do sądu gospodarczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo tylko w razie braku zaspokojenia bezspornych roszczeń wobec dłużnika. Wniosek wierzyciela powinien zawierać informację o wysokości żądań wierzyciela wobec dłużnika wraz z osobnym zaznaczeniem odszkodowań pieniężnych i zadośćuczynień. Jeżeli wierzycieli jest kilku, mogą zwrócić się do sądu gospodarczego z jednym wspólnym wnioskiem, łącząc swoje roszczenia wobec dłużnika. Wniosek powinien zostać wtedy podpisany przez wszystkich wierzycieli w nim wskazanych. Do wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo załączyć należy dokument, stwierdzający dokonanie opłaty sądowej, która, zgodnie z art. 4 ust. 2 punktem 2 podpunktem 13 ukraińskiej ustawy „o opłatach sądowych”, wynosi pięciokrotność minimalnego miesięcznego wynagrodzenia,

przewidzianego w ustawie na 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wniosek jest składany do sądu.

Do wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo należy dołączyć wyciąg podmiotu, będącego dłużnikiem, z Jedyne go państwowego rejestru osób prawnych i osób fizycznych-przedsiębiorców, ponieważ automatyczny dobór kandydatów na syndyka w sprawach o bankructwo jest dokonywany przy uwzględnieniu formy własności i formy organizacyjno-prawnej dłużnika, co zostało przewidziane w *Warunkach dotyczących automatycznego systemu doboru kandydatów na stanowisko syndyka w sprawach o bankructwo, zatwierdzonych plenum Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy № 1 z 16.01.2013 roku* (ukr. *Положенням про автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справах про банкрутство, затвердженням постановою пленуму Вищого господарського суду України № 1 від 16.01.2013 року*; transl. *Polożennja pro awtomatyzowanu systemu z wid boru kandydatiw na przyznaczennja arbitražnoho kerujuczoho u sprawach pro bankrutstwo, zatwerdżenym postanowuju plenum Wyszczoho hospodars'koho sudu Ukrajinu № 1 wid 16.01.2013 roku*).

Przyjęcie do rozpoznania przez sąd gospodarczy wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo i wszczęcie przez sąd gospodarczy postępowania w sprawie o bankructwo są odrębnymi czynnościami procesowymi. W wypadku pierwszej z nich sąd gospodarczy rozstrzyga kwestię przyjęcia, odmowy albo zwrotu wniosku, natomiast w wypadku drugiej rozstrzyga kwestię wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo lub o odmowie jego wszczęcia²⁵¹. Dlatego też przy złożeniu wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo, wnoszący nie jest zobowiązany udowadniać fakt niewypłacalności dłużnika, a jedynie powinien złożyć niezbędne dokumenty, mogące świadczyć o „wiarygodnej niewypłacalności”.

Sąd gospodarczy w ciągu pięciu dni od dnia wniesienia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo wydaje postanowienie o przyjęciu wniosku do rozpatrzenia albo odmawia bądź zwraca wniosek w trybie i na podstawie, które są przewidziane w art. 14 i 15 ukraińskiej ustawy o bankructwie. W postanowieniu sąd może zobowiązać wnoszącego-dłużnika i inne osoby do przedłożenia dodatkowych informacji, niezbędnych do rozstrzygnięcia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo, a także do zastosowania środków zabezpieczenia roszczeń wierzycieli.

W razie wniesienia przez wierzyciela wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo sąd gospodarczy powinien zażądać od dłużnika potwierdzenia otrzymania wniosku inicjującego. W tym dokumencie dłużnik udziela informacji co do niewypłacalności oraz innych informacji, mogących stanowić podstawę odmowy wszczęcia postępowania, np. dowody, że

²⁵¹ Punkt 10 Listu Informacyjnego wydane go przez Wyższy Sąd Gospodarczy Ukrainy № 01-06/606/2013 z 28.03.2013 roku (ukr. п. 10 Інформаційного листа Вищого господарського суду України № 01-06/606/2013 від 28.03.2013 року).

wymagalne roszczenia wierzyciela zostały w pełni zabezpieczone zastawem na przedmiotach, wchodzących w skład majątku dłużnika. Niezłożenie przez dłużnika takiego potwierdzenia, także na żądanie sądu, nie stanowi przeszkody do przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego (ukr. підготовче засідання; transl. pidhotowcze zasidannja).

Kwestia wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo jest rozstrzygana wyłącznie na **posiedzeniu przygotowawczym**, które sąd gospodarczy jest zobowiązany przeprowadzić w ciągu czternastu dni liczonych od dnia podjęcia uchwały o przyjęciu wniosku do rozpatrzenia, a w wypadku zaistnienia poważnych przyczyn nie później niż w ciągu trzydziestu dni. Zasadniczym celem postępowania przygotowawczego w sądzie gospodarczym w sprawie o bankructwo jest kontrola uzasadnienia wniosku wierzyciela bądź dłużnika co do istnienia cech niewypłacalności, a w przypadku wniosku dłużnika dodatkowo także istnienia zagrożenia jego niewypłacalnością²⁵².

Jeżeli postępowanie zostało wszczęte na wniosek wierzyciela (wierzycieli), sąd gospodarczy ocenia uzasadnienie jego (ich) żądań, ich bezsporność, zastosowanie środków egzekucji przymusowej w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie tych żądań. Sąd gospodarczy bierze także pod uwagę odpowiedź dłużnika na wniosek o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo, jeżeli została złożona do dnia przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego. W odpowiedzi dłużnik może zaprzeczyć roszczeniom wnioskującego/wnioskujących oraz przedstawić dowody na poparcie swojego stanowiska. Ponadto dłużnik powinien wskazać ogólną sumę zadłużenia wobec wierzycieli, wynikającą ze zobowiązań pieniężnych; przedstawić informacje o istnieniu swojego majątku, wszystkie rozliczenia/wykazy z instytucji bankowych bądź innych instytucji finansowych, informacje o rachunkach, na których zostały zarejestrowane papiery wartościowe dłużnika, a także informacje o prowadzonej przez dłużnika działalności, związanej z tajemnicą państwową. Do odpowiedzi dłużnik powinien dołączyć zaświadczenie od organów właściwych dla prywatyzacji o istnieniu bądź nieistnieniu w bilansach przedsiębiorstwa majątku państwowego, który w trakcie procesu prywatyzacji nie wszedł na poczet spłaty kapitału zakładowego dłużnika.

Jeżeli do dnia posiedzenia przygotowawczego roszczenia wierzyciela (wierzycieli) zostały przez dłużnika zaspokojone jedynie w części i ogólna suma bezspornych roszczeń, które nie zostały przez dłużnika zaspokojone wynosi mniej niż trzechsetkrotność minimalnego rozmiaru wynagrodzenia, sąd gospodarczy powinien odmówić wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo.

W wypadku złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo przez dłużnika w posiedzeniu przygotowawczym wyjaśniane są przesłanki niewypłacalności dłużnika bądź zagrożenia nią. Postępowanie w sprawie o bankructwo może być wszczęte w wypadku istnienia majątku,

²⁵² List Wyższego Sądu Gospodarczego № 01-06/1862/2013 z 26.12.2013 roku (ukr. Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року).

wystarczającego na pokrycie kosztów sądowych. Do takich kosztów należy jednorazowo doliczyć wynagrodzenie dla syndyka za dwanaście miesięcy jego pracy, które miesięcznie jest nie mniejsze niż stawka minimalnego wynagrodzenia za ten okres zgodnie z ukraińskimi przepisami prawa, zwroty kosztów publikacji ogłoszeń w sprawie i opłaty od wniosku, wniesionej przez wierzycieli²⁵³.

Po rozpoznaniu wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo i odpowiedzi dłużnika na niego sąd gospodarczy podejmuje uchwałę o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo (uchwała jest prawomocna już od momentu jej podjęcia i może być skarżona w porządku apelacyjnym i kasacyjnym) albo odmowie wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo (odmowa w otwarciu postępowania nie przeszkadza powtórnemu zwróceniu się do sądu z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo).

Wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo powoduje następujące konsekwencje:

1) przeprowadza się moratorium co do zaspokojenia roszczeń wierzycieli, na podstawie którego dochodzi do wstrzymania wykonywania przez dłużnika jakichkolwiek zobowiązań zarówno prywatnoprawnych, jak i publicznoprawnych, których termin wymagalności przypadał na dzień przed przeprowadzeniem moratorium. Wstrzymuje się także podjęte czynności, skierowane na zabezpieczenie wykonania tych zobowiązań, które zostały zastosowane do dnia przeprowadzenia moratorium²⁵⁴;

2) roszczenia wierzycieli upadłościowych i dotychczas zabezpieczonych wierzycieli rozpatruje się w postępowaniu w sprawie o bankructwo;

3) może dojść do zajęcia majątku dłużnika bądź do innych ograniczeń co do rozporządzania przez niego majątkiem;

4) dochodzi do ograniczeń wykonywania praw przez wspólników czy akcjonariuszy dłużnika;

5) zakazane jest podejmowanie przez dłużnika jakiegokolwiek decyzji w zakresie jego likwidacji, reorganizacji, a także zbywania pojedynczych środków i przedmiotów, będących przedmiotem zastawu.

²⁵³ List Wyższego Sądu Gospodarczego № 01-06/1149/2013 z 07.08.2013 roku (ukr. Лист Вищого господарського суду № 01-06/1149/2013 від 07.08.2013 року).

²⁵⁴ Nowa redakcja ustawy o bankructwie zawiera przepisy, zgodnie z którymi moratorium na zaspokojenie roszczeń wierzyciela w sprawie o bankructwo zostało przeniesione z momentu wpływu do sądu gospodarczego wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo na moment wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo. Nowe brzmienie sprzyja spłacie roszczeń wierzyciela o charakterze majątkowym, termin wykonania wierzytelności, z których wynikają, przypadał przed wszczęciem postępowania w sprawie o bankructwo. Również, jeżeli w posiedzeniu przygotowawczym sąd wskaże podstawy dla odmowy wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo, dojdzie do zapobieżenia możliwości wyrządzenia szkody dłużnikowi, w stosunku do którego złożono wniosek o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo, jak również wobec wierzycieli, którzy mogą ucierpieć w przypadku bezpodstawnego podjętego moratorium.

Informacja o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo jest ogłaszana na oficjalnej stronie internetowej Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy. Celem publikacji jest ujawnienie wszelkich wierzycieli i osób, które ujawniły zamiar wzięcia udziału w postępowaniu sanacyjnym dłużnika, w stosunku do którego wszczęto postępowanie o bankructwo. Przy tym wszystkie roszczenia o charakterze majątkowym wobec dłużnika powinny zostać wyrażone w narodowej walucie Ukrainy. Jeżeli zobowiązania dłużnika zostały wyrażone w walucie zagranicznej, to skład i rozmiar roszczeń majątkowych wierzycieli wyrażany jest w narodowej walucie Ukrainy zgodnie z kursem ustalonym przez Narodowy Bank Ukrainy na dzień złożenia przez wierzycieli wniosku z roszczeniami majątkowymi wobec dłużnika²⁵⁵. Taka informacja powinna ponadto zawierać pełną nazwę (firmę) dłużnika, jego adres do korespondencji, dane rachunku bankowego, nazwę i adres sądu gospodarczego, numer sprawy, informację o podmiocie rozporządzającym majątkiem dłużnika, termin końcowy składania wniosków wierzycieli upadłościowych, w których przedstawiają swoje roszczenia wobec dłużnika.

Ogłoszenie o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo dłużnika na stronie internetowej Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy jest bardziej efektywne niż ogłoszenie drukowane w prasie (ustawa o bankructwie przed nowelizacją wymagała ogłoszenia w oficjalnym drukowanym środku informacji masowej).

Do momentu publikacji zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo sądy mają obowiązek przyjmować i rozpoznawać na zasadach ogólnych wszelkie wnioski wierzycieli upadłościowych. Po tym czasie zarządca majątku jest zobowiązany powiadomić właściwy sąd, rozpoznający żądania wierzycieli upadłościowych, poniesione w pozwie wobec dłużnika, o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo.

Po notyfikacji przez zarządcę sąd powinien zawiesić postępowanie wszczęte na podstawie pozwu i pouczyć powoda o prawie do zwrócenia się do sądu gospodarczego właściwego ze względu na siedzibę dłużnika z pozwem o uznaniu jego roszczeń w stosunku do dłużnika w sprawie o bankructwo. Oprócz tego, sąd powinien poinformować powoda, że roszczenia zgłoszone po upływie ustalonego terminu nie zostaną w ogóle wniesione. To spowoduje, że takie osoby nie zostaną uznane za wierzycieli upadłościowych, a ich roszczenia będą zaspokajane dopiero w szóstej kolejności, zgodnie z procedurą likwidacyjną. Nie dotyczy to jednak roszczeń o wynagrodzenie z tytułu praw autorskich, alimentów, ani o zadośćuczynienie za szkodę na osobie (na życiu bądź zdrowiu osób fizycznych), zapłatę składek na ogólnie obowiązkowe państwowe ubezpieczenie rentowe bądź inne ubezpieczenie społeczne. Wyjątek obejmuje także roszczenia państwowej spółki akcyjnej „Naftohaz Ukrainy” i/lub jej spółki córki z tytułu dostawy gazu ziemnego na podstawie licencji w zakresie spłaty

²⁵⁵ List Wyższego Sądu Gospodarczego № 01-06/1862/2013 z dnia 26.12.2013 roku (ukr. Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року).

zadłużenia (w tym kar umownych, 3 procent rocznej stopy inflacji) w przypadku dostarczenia/zużycia gazu ziemnego, zgodnie ze stanem na 1 maja 2015 roku.

Jeżeli powód nie zgłosi swojej wierzytelności do sądu gospodarczego w ciągu trzydziestu dni od dnia publikacji informacji o wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo, sąd rozpoznający sprawę po upływie tego terminu wznawia postępowanie wszczęte na podstawie pozwu i odmawia uczynienia zadość pozwu. Jeśli jednak odmówiono wszczęcia postępowania w sprawie o bankructwo albo postępowanie w sprawie o bankructwo zakończono, postępowanie wszczęte na podstawie pozwu skierowanego wcześniej wobec dłużnika podlega wznowieniu i pozew jest rozpoznawany merytorycznie.

Zgłoszenie wierzytelności do sądu gospodarczego w sprawie o bankructwo jest prawem wierzyciela, sąd nie może takiej wierzytelności wciągnąć do rejestru roszczeń wierzycieli z urzędu. Brak zgłoszenia wierzytelności nie pozbawia uprawnionego możliwości zaspokojenia swoich roszczeń w procedurze likwidacyjnej, zgodnie z kolejnością zaspokajania, tj. w szóstej grupie.

Następnym etapem postępowania w sprawie o bankructwo jest przeprowadzenie **posiedzenia poprzedzającego** (ukr. попереднє засідання; transl. poperednje zasidannja) w sądzie gospodarczym. Stosownie do art. 25 ustawy o bankructwie posiedzenie poprzedzające sąd gospodarczy przeprowadza nie później niż na dwa miesiące i dziesięć dni, a w wypadku dużej liczby wierzycieli nie później niż na trzy miesiące po przeprowadzeniu posiedzenia przygotowawczego przez sąd. Kwestia czy dana liczba wierzycieli jest duża, zależy od oceny sądu gospodarczego, który uwzględnia warunki konkretnej sprawy. Przy rozstrzyganiu tego zagadnienia należy brać pod uwagę nie tylko liczbę wierzycieli, ale także skład roszczeń majątkowych, istnienie i treść sprzeciwów zarządcy majątku, dłużnika, innych wierzycieli itd. Przy określaniu przez sąd gospodarczy ogólnego rozmiaru roszczeń wierzyciela, zabezpieczonych na majątku dłużnika, należy brać pod uwagę wycenę majątku, uzgodnioną przez stronę w umowie o ustanowieniu zastawu (hipoteki)²⁵⁶.

Na posiedzeniu poprzedzającym sąd gospodarczy rozpoznaje wszystkie roszczenia wierzycieli, w tym także te, w stosunku do których dłużnik wniósł zastrzeżenia i których nie wciągnięto do rejestru roszczeń wierzycieli, a także te, uznane przez dłużnika i wciągnięte do tego rejestru. Na takim posiedzeniu jest także ustalana data przeprowadzenia zgromadzenia wierzycieli i komitetu wierzycieli.

Po rozpatrzeniu roszczeń wierzycieli sąd gospodarczy ustala termin posiedzenia podsumowującego (ukr. підсумкове засідання; transl. pidsumkowe zasidannja), na którym zostanie podjęta uchwała o sanacji dłużnika (ukr. ухвала про санацію боржника; transl. uchwała pro sanaciju borżnyka) albo postanowienie o uznaniu go za bankruta (upadłego – przyp. tłum.) i otwarciu

²⁵⁶ List Wyższego Sądu Gospodarczego № 01-06/1862/2013 z 26.12.2013 roku (ukr. Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року).

procedury likwidacyjnej, ewentualnie uchwała w przedmiocie zakończenia postępowania w sprawie o bankructwo.

4.2.5. Postępowania sądowe

4.2.5.1. Uwagi wprowadzające

Po wszczęciu postępowania w sprawie o bankructwo, w zależności od porządku postępowania względem dłużnika mogą zostać zastosowane takie postępowania sądowe jak: rozporządzenie majątkiem dłużnika, sanacja, układ, likwidacja bankruta.

4.2.5.1.1. *Postępowanie mające na celu rozporządzenie majątkiem dłużnika*

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że stosownie do art. 22 ust. 2 ukraińskiej ustawy o bankructwie postępowanie, mające na celu rozporządzenie majątkiem dłużnika, przebiega w ciągu stu piętnasty dni kalendarzowych i może być przedłużone przez sąd gospodarczy nie dłużej niż o dwa miesiące. Wskazany przepis wnosi pozytywne zmiany co do postępowania w sprawach o bankructwo. W odróżnieniu od wcześniejszej redakcji ustawy o bankructwie, w której postępowanie, mające na celu rozporządzenie majątkiem, trwało sześć miesięcy i mogło być przedłużane przez sąd nieoznaczoną liczbę razy, nowa redakcja ściśle wskazuje okres prowadzenia takiego postępowania. Wskazanie przez ustawę terminów przeprowadzenia procedury rozporządzenia majątkiem dłużnika zmniejsza trwałość i wartość postępowania w sprawie o bankructwo.

Po upływie terminów wskazanych w ustawie uprawnienia zarządcy majątkiem wygasają. Postępowanie rozporządzania majątkiem uważane jest za zakończone od dnia uznania przez sąd gospodarczy dłużnika za bankruta i rozpoczęcia procedury likwidacyjnej albo przeprowadzenia procedury sanacji, albo zatwierdzenia układu. Przy tym przejście od procedury zarządzania majątkiem do sanacji jest możliwe tylko w przypadku istnienia planu sanacji dłużnika. W wypadku braku planu sanacji dłużnika przeprowadzana jest postępowanie likwidacyjne dłużnika.

Rozporządzenie majątkiem dłużnika stanowi system środków nadzorczo-kontrolnych co do zarządzania i rozporządzania majątkiem przez dłużnika. Jego celem jest zapewnienie ochrony, efektywnego wykorzystania majątkowych aktywów dłużnika, przeprowadzenia analizy jego sytuacji finansowej, a także określenie kolejnej optymalnej procedury (sanacji, układu bądź likwidacji) (art. 22 ust. 1 ustawy o bankructwie).

Czynności w postępowaniu, mającym na celu rozporządzenie majątkiem dłużnika, wykonuje zarządca majątku. Jest nim osoba fizyczna, wyznaczona na podstawie orzeczenia sądu gospodarczego. Do obowiązków zarządcy majątku należą: rozpatrywanie wniosków wierzycieli o roszczeniach majątkowych wobec dłużnika; prowadzenie rejestru roszczeń wierzycieli; zawiadamianie wierzycieli o wynikach rozpatrzenia innych roszczeń; stosowanie środków ochrony majątku dłużnika; zwoływanie i organizowanie zgromadzenia wierzycieli; ujawnienie (w przypadku istnienia) cech fikcyjnego bankructwa,

doprowadzenia do bankructwa, skrywanej trwałej finansowej niewypłacalności, podejmowania czynności niezgodnych z prawem w razie bankructwa itd.

W wyniku nowelizacji ustawy o bankructwie rozszerzono uprawnienia zarządcy majątkiem o przeprowadzanie inwentaryzacji majątku dłużnika i opracowywanie planu sanacji.

W przypadku niewykonania albo nieterminowego wykonania przez zarządcę majątkiem swoich obowiązków (rozpatrzenie wniosków wierzycieli w przedmiocie roszczeń majątkowych wobec dłużnika, przeprowadzenia inwentaryzacji majątku dłużnika i określenie jego wartości itd.) sąd gospodarczy, na wniosek zgromadzenia wierzycieli albo z własnej inicjatywy, może wygasić upoważnienia zarządcy majątkiem i wyznaczyć nowego zarządcę²⁵⁷.

Po wyznaczeniu zarządcy aż do zakończenia postępowania w przedmiocie rozporządzania majątkiem organ uprawniony do reprezentacji dłużnika nie ma prawa, bez zgody zarządcy majątku, podejmować decyzji o: reorganizacji (połączeniu przez zawiązanie nowej spółki, połączeniu przez przejęcie, podziale przez rozdzielenie, podziale przez wydzielenie, przekształceniu) i likwidacji dłużnika; utworzeniu osób prawnych albo uczestnictwie w innych osobach prawnych; utworzeniu oddziałów i przedstawicielstw; wypłacie dywideny; przeprowadzeniu przez dłużnika emisji papierów wartościowych; wystąpienia ze składu wspólników dłużnika, będącego osobą prawną; nabycia od akcjonariuszy już wyemitowanych akcji dłużnika. Jednocześnie sąd gospodarczy, na wniosek zarządcy majątkiem, może uchylić zajęcie majątku dłużnika i inne ograniczenia co do rozporządzania jego majątkiem, niezależnie od podmiotu, który je nałożył, jeżeli zajęcie i ograniczenia utrudniają wykonywanie działalności gospodarczej przez dłużnika albo przywrócenie jego wypłacalności.

Sanacja

Kolejnym postępowaniem sądowym, które może zostać zastosowane w przypadku spraw o bankructwo, jest sanacja dłużnika. Pod pojęciem **sanacji** rozumie się system środków, realizowanych podczas postępowania w sprawie o bankructwo, mających na celu zapobiegnięcie uznaniu dłużnika za bankruta i w dalszej kolejności jego likwidacji. Chodzi tu o poprawę sytuacji finansowo-gospodarczej dłużnika, a także zaspokojenie w całości lub w części roszczeń wierzycieli. Odbywa się to poprzez restrukturyzację przedsiębiorcy, i/lub zmiany prawno-organizacyjne.

Środki przywrócenia wypłacalności dłużnikowi i zaspokojenia roszczeń wierzycieli są określane w planie sanacji (ukr. план санації; transl. plan sanacji) i mogą przybrać postać:

1) Restrukturyzacji przedsiębiorstwa, pod którą należy rozumieć realizację środków organizacyjno-gospodarczych, finansowo-ekonomicznych, prawnych, technicznych, skierowanych na reorganizację przedsiębiorstwa, w

²⁵⁷ List Wyższego Sądu Gospodarczego № 01-06/1862/2013 z 26.12.2013 roku (ukr. Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року).

szczegółności w drodze jego podziału z przejściem zadłużeń (zobowiązań) na osobę prawną, która nie podlega sanacji, jak również na zmianie formy własności, zarządzania, organizacyjno-prawnej formy, która będzie sprzyjać finansowemu uzdrowieniu przedsiębiorcy, podwyższeniu efektywności produkcji, zwiększeniu zakresu zdolności konkurencyjnej prowadzonej produkcji przy pełnym bądź częściowym zaspokojeniu roszczeń wierzycieli.

2) Odroczenia i/lub rozłożenia płatności części zadłużenia, w stosunku do którego jest zawierany układ.

3) Wykonania zobowiązań dłużnika przez właściciela jego majątku. W trakcie całego postępowania sanacyjnego właściciel majątku dłużnika może zaspokoić wszystkie roszczenia wierzycieli upadłościowych, zgłoszone do rejestru roszczeń wierzycieli, albo przekazać dłużnikowi środki, wystarczające na zaspokojenie wszystkich roszczeń wierzycieli upadłościowych za wyjątkiem roszczeń o zapłatę kar umownych, odszkodowań i zadośćuczynień. Właściciel majątku dłużnika jest zobowiązany przesłać odpowiedni wniosek prowadzącemu sanację (ukr. керуючий санацією; transl. kerujuczyj sanacijojeju), komitetowi wierzycieli²⁵⁸ i sądowi gospodarczemu. W razie uznania przez sąd tego wniosku dłużnik powinien w ciągu jednego miesiąca przeprowadzić rozliczenia ze wszystkimi wierzycielami upadłościowymi i w ciągu dziesięciu dni po wykonaniu zobowiązań złożyć do sądu gospodarczego pisemne sprawozdanie z ich wykonania.

4) Dokapitalizowania dłużnika. W razie podwyższenia kapitału zakładowego wspólnicy mają prawo pierwszeństwa w nabyciu udziałów, proporcjonalnie do udziałów już posiadanych.

5) Sprzedaży części majątku dłużnika, wskazanego w planie sanacji. Sprzedaż majątku jest przeprowadzana w drodze licytacji. Wartość majątku dłużnika, wystawianego na licytację, jest określana zgodnie z przepisami ukraińskiej ustawy „o wycenie majątku, praw majątkowych i profesjonalnej działalności wyceniającej” oraz innych aktów prawnych.

6) Sprzedaży całego majątku dłużnika (ruchomości, nieruchomości, surowców, produktów, wierzytelności, praw, itd.). Sprzedaż majątku jest przeprowadzana w drodze licytacji. Z sumy, uzyskanej ze sprzedaży majątku, dłużnik zaspokaja roszczenia wierzycieli w pełnym zakresie. Jeżeli ta suma jest niewystarczająca dla uregulowania zadłużenia wobec wierzycieli, kierujący sanacją proponuje wierzycielom zawarcie układu. W innym wypadku sąd gospodarczy uznaje dłużnika za bankruta i otwiera postępowanie likwidacyjne.

7) Przeniesienia majątku dłużnika na nowo utworzoną spółkę handlową, która przejmuje prawa i obowiązki dłużnika. Po utworzeniu spółki udziały (akcje) w kapitale zakładowym (udziałowym) nowo utworzonej spółki handlowej są zbywane na rzecz osób trzecich w drodze licytacji. Z sumy, uzyskanej w ten sposób, dłużnik zaspokaja wierzycieli.

8) Zwolnienia pracowników dłużnika, których roszczenia nie mogą zostać zaspokojone w trakcie wykonywania planu sanacji.

²⁵⁸ Jest to odpowiednik polskiej „rady wierzycieli” – przyp. tłum.

9) Inne sposoby przywrócenia wypłacalności dłużnika.

Postępowanie sanacyjne, trwa do sześciu miesięcy. Może jednak zostać przedłużone na wniosek kierownika sanacji bądź komitetu wierzycieli do dwunastu miesięcy. Ustawa o bankructwie przed nowelizacją przewidywała wprawdzie 12 miesięczny okres na przeprowadzenie postępowania sanacyjnego, jednakże z możliwością jego przedłużania o sześć miesięcy (przedłużenie postępowania mogło następować wielokrotnie). Taka regulacja nie tylko przedłużała postępowanie sanacyjne, ale także opóźniała zastosowanie procedury likwidacyjnej, a w konsekwencji utrudniała, a niekiedy wręcz uniemożliwiała zaspokojenie wszystkich wierzycieli.

Sanacja dłużnika jest prowadzona na wniosek komitetu wierzycieli na podstawie uchwały sądu gospodarczego. Jednocześnie z wszczęciem postępowania sanacyjnego sąd gospodarczy wyznacza kierującego sanacją. Od tego momentu podmiot, dotychczas sprawujący zarząd majątkiem dłużnika, traci swoje uprawnienia, które przechodzą na kierującego sanacją. Organy uprawnione do prowadzenia spraw dłużnika w ciągu trzech dni od dnia wydania orzeczenia o wszczęciu postępowania sanacyjnego są zobowiązane przekazać kierującemu sanacją dokumentację księgową i inne dokumenty dłużnika, pieczętki, itp. Od momentu wszczęcia postępowania sanacyjnego wobec dłużnika kierujący sanacją uzyskuje prawo do rozporządzania majątkiem dłużnika, zgodnie z planem sanacji, oraz prawo do zawierania w imieniu dłużnika układów, umów cywilnoprawnych bądź umów o pracę oraz innych czynności prawnych i składania wniosku o uznanie czynności prawnych (umów), zawartych przez dłużnika za nieważne.

Uczestnikiem postępowania sanacyjnego jest także inwestor. Jest to osoba, która podejmuje decyzję o wniesieniu własnych, pożyczonych i załączonych przedmiotów majątkowych bądź intelektualnych do obiektu, w który inwestuje, ponosząc przy tym odpowiedzialność za niewykonanie swoich zobowiązań. Inwestor jest uprawniony do udziału w omawianiu planu sanacji i jego podpisaniu, uczestniczenia w posiedzeniach sądowych podczas całej procedury sanacji; zapoznawania się z materiałami sprawy o bankructwie, dokumentami księgowymi i statystycznymi dłużnika; skarżenia orzeczeń sądowych, wydanych w trakcie postępowania sanacyjnego.

Podstawowym obowiązkiem kierującego sanacją jest złożenie do sądu gospodarczego opracowanego planu sanacji. Powinno to nastąpić w ciągu trzech miesięcy. Obowiązkiem kierującego sanacją jest także składanie cokuwartalnych sprawozdań z jego wykonania komitetowi wierzycieli i sądowi. Plan sanacji powinien zostać uchwalony przez komitet wierzycieli i uzgodniony ze wszystkimi zabezpieczonymi wierzycielami. Przy tym plan sanacji powinien być uchwalony przez komitet wierzycieli, jeżeli zagłosowała za nim większość obecnych wierzycieli. Wierzycielom przysługują głosy w liczbie proporcjonalnej do sumy roszczeń wierzycieli, włączonych do rejestru roszczeń wierzycieli, i pomnożonej przez tysiąc hrywien. Plan sanacji podlega zatwierdzeniu przez zabezpieczonych wierzycieli w ciągu siedmiu dni od podjęcia uchwały o jego uchwaleniu. Jeżeli którykolwiek z zabezpieczonych

wierzycieli sprzeciwi się uzgodnionemu planowi sanacji, wierzyciele mogą podjąć uchwałę o wydzieleniu obciążonych składników z majątku dłużnika i ich sprzedaży na licytacji oraz zaspokojenia roszczeń takiego wierzyciela ze środków, uzyskanych z ich sprzedaży albo na wykup zadłużenia, odpowiednio do informacji, uzyskanej z rejestru roszczeń wierzycieli.

Plan sanacji dłużnika powinien spełniać przesłanki, wskazane w przepisach ustawy o bankructwie, oraz odpowiadać wymogom przygotowywania planu sanacji dłużnika, przewidzianym w *Typowej formie planu sanacji dłużnika w sprawach o bankructwo, zatwierdzonej nakazem Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy № 1223/5 z 19.06.2013 roku* (ukr. *Типовою формою плану санації боржника у справі про банкрутство, затвердженою наказом Міністерства юстиції України № 1223/5 від 19.06.2013 року*). Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy o bankructwie plan sanacji powinien wskazywać środki, służące przywróceniu wypłacalności dłużnika, i terminy ich realizacji, może również określać warunki wykonania zobowiązań dłużnika przez osoby trzecie, zaspokojenia roszczeń wierzycieli w inny sposób, zwrotu środków poniesionych na przeprowadzenie zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia akcjonariuszy i (lub) organów, uprawnionych do zarządzania dłużnikiem. Plan sanacji powinien zawierać obowiązkowo także zabezpieczenia dla spłaty zadłużenia dłużnika na podstawie dokonywania wypłat wynagrodzeń, a także spłaty wierzycieli z uwzględnieniem kolejności, przewidzianej w ustawie.

Jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały o sanacji do sądu nie został złożony plan sanacji dłużnika, sąd gospodarczy może podjąć uchwałę o uznaniu dłużnika bankrutem i o otwarciu postępowania likwidacyjnego.

Terminowe zakończenie postępowania sanacyjnego zależy od wniosków zawartych w pisemnym sprawozdaniu, składanym komitetowi wierzycieli. Kierujący sanacją na piętnaści dni przed zakończeniem procedury bankructwa powinien powiadomić członków komitetu wierzycieli o czasie i miejscu przeprowadzenia posiedzenia komitetu wierzycieli i złożyć pisemne sprawozdanie. Do sprawozdania kierującego sanacją należy dołączyć dowody zaspokojenia wierzycieli upadłościowych, zgodnie z rejestrem roszczeń wierzycieli. Komitet wierzycieli jest zobowiązany rozpatrzyć sprawozdanie kierującego sanacją, najpóźniej w ciągu dziesięciu dni od daty jego wpływu. Po rozpatrzeniu sprawozdania finansowego komitet wierzycieli podejmuje uchwałę o zwróceniu się do sądu gospodarczego z wnioskiem o:

- zakończenie procedury sanacyjnej w związku z wykonaniem planu sanacji i przywróceniem wypłacalności dłużnikowi,
albo
- zakończenie procedury sanacji i uznanie dłużnika za bankruta oraz otwarcie procedury likwidacyjnej,
albo
- zakończenia i przedłużenia procedury sanacyjnej i zawarcie układu.

W ciągu pięciu dni od daty przeprowadzenia posiedzenia sprawozdanie kierującego sanacją, rozpatrzone przez komitet wierzycieli, oraz protokół z posiedzenia komitetu wierzycieli należy nadesłać do sądu gospodarczego. Do sprawozdania kierującego sanacją należy dołączyć rejestr roszczeń wierzycieli, a także ich skargi, głosujących przeciw podjętej przez komitet wierzycieli decyzji, a także skargi wierzycieli, którzy nie brali udziału w głosowaniu. Po rozpatrzeniu złożonych dokumentów sąd gospodarczy zatwierdza sprawozdanie kierującego sanacją albo odmawia zatwierdzenia sprawozdania. Jeżeli rozliczenia z wierzycielami nie zostały przeprowadzone w terminach przewidzianych w planie sanacji, sąd gospodarczy uznaje dłużnika za bankruta i otwiera postępowanie likwidacyjne.

Układ

Układ jest jednym ze sposobów poprawy sytuacji finansowej podmiotu, prowadzącego działalność gospodarczą, i może zostać zastosowany w każdym stadium postępowania upadłościowego. Nie dotyczy to jednak postępowania w przedmiocie rozporządzenia majątkiem dłużnika, ponieważ w stadium postępowania upadłościowego układ może zostać zawarty jedynie po ujawnieniu wszystkich wierzycieli i zatwierdzeniu przez sąd gospodarczy listy wierzytelności. Układ kończy postępowanie, mające na celu rozporządzenie majątkiem dłużnika, sanację albo likwidację podmiotu, prowadzącego działalność gospodarczą, w zależności od tego, na którym etapie postępowania upadłościowego została podjęta decyzja o zawarciu układu.

Układem w postępowaniu upadłościowym jest umową pomiędzy dłużnikiem a wierzycielami co do odroczenia i/lub rozłożenia na raty, a także umorzenia przez wierzycieli ich wierzytelności. Przybiera ona formę ugody pomiędzy stronami.

Od wszczęcia postępowania upadłościowego zawarcie układu mogą zainicjować strony postępowania, a więc dłużnik i wierzyciele. Decyzja o zawarciu układu w imieniu wierzycieli jest podejmowana przez zgromadzenie wierzycieli większością głosów. W imieniu wierzycieli układ podpisuje przewodniczący komitetu wierzycieli.

W imieniu dłużnika decyzję o zawarciu układu podejmuje podmiot, prowadzący sprawy dłużnika, bądź syndyk (kierujący sanacją, likwidator). W przypadku przedsiębiorstw państwowych albo przedsiębiorstw z ponad pięćdziesięcioprocentowym udziałem Skarbu Państwa syndyk jest zobowiązany uprzednio uzgodnić układ z organem, uprawnionym do zarządzania majątkiem państwowym. Właściwy organ w terminie dziesięciodniowym jest zobowiązany zająć stanowisko co do układu, tzn. powinien wyrazić na niego zgodę lub jej odmówić.

Układ może zostać zawarty przy zachowaniu warunków przewidzianych w ustawie, a ponadto kiedy:

1) Układ jest zawierany co do roszczeń wierzycieli, którzy są zabezpieczeni na mocy zastawu, a także roszczeń drugich i kolejnych wierzycieli według stopnia zaspokajania ich roszczeń na podstawie przepisów ukraińskiej ustawy o bankructwie;

2) Wszyscy wierzyciele, których roszczenia są zabezpieczone zastawem na przedmiotach, należących do dłużnika, wyrazili pisemną zgodę na zawarcie układu²⁵⁹;

3) Postanowienia układu, przewidujące odroczenie lub rozłożenie na raty płatności bądź umorzenie przez wierzycieli zobowiązania dłużnika bądź jego części, a organy egzekucyjne są zobowiązane zgodzić się z częściowym zaspokojeniem roszczeń wynikających z podatków, opłat (obowiązkowych płatności)²⁶⁰.

Strony postępowania upadłościowego powinny przestrzegać nie tylko *ustawy o upadłości i typowej formie układu w postępowaniu w sprawie o upadłościowej i wymogami co do jej opracowania zatwierdzonej nakazem Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy № 1223/5 z 19.06.2013 roku*. Podstawowymi przesłankami skuteczności układu są:

- 1) Zawarcie go w formie pisemnej;
- 2) Udzielenie pisemnej zgody przez zabezpieczonych wierzycieli;
- 3) Ustalenie warunków układu na posiedzeniu komitetu wierzycieli;
- 4) Podjęcie decyzji przez komitet wierzycieli większością głosów oraz wyrażenie zgody przez organ, uprawniony do prowadzenia spraw dłużnika lub syndyka.

Układ powinien zawierać postanowienia o zakresie, sposobie i terminach wykonania zobowiązań dłużnika, a także o odroczeniu spłaty zadłużenia, rozłożeniu płatności na raty albo o umorzeniu zobowiązania lub jego części. Dokument ten zawiera także informacje takie jak: datę i sygnaturę akt sprawy upadłościowej, pełną nazwę sądu gospodarczego, nazwę (firmę). W rozdziale II układu przedstawia się zadłużenie, zgodnie z listą wierzytelności z uwzględnieniem kolejności, terminów i zakresu zaspokajania roszczeń. Rozdział III układu powinien określać warunki i sposoby wykonania przez dłużnika zobowiązań, a w tym informacje o odroczeniu/rozłożeniu na raty oraz umorzeniu zobowiązania. Rozdział IV „Postanowienia końcowe” wskazuje warunki wprowadzania zmian i uzupełnień do układu oraz przesłanki odstąpienia bądź uznania układu za nieważny. Ponadto do układu należy

²⁵⁹ W celu niedopuszczenia do naruszenia praw zabezpieczonych wierzycieli, układ musi zostać uchwalony przez wszystkich zabezpieczonych wierzycieli. Jednakże, jeżeli wszyscy albo którykolwiek z zabezpieczonych wierzycieli sprzeciwia się zawarciu układu, pozostali wierzyciele mogą podjąć uchwałę o wydzieleniu zabezpieczonych rzeczy z majątku dłużnika i ich sprzedaży w drodze licytacji i zaspokojenia roszczeń takiego wierzyciele w wyniku otrzymanych ze sprzedaży środków albo o wykupieniu zadłużenia stosownie do wiadomości z rejestru roszczeń wierzycieli.

²⁶⁰ Zadłużenie podatkowe, jakie powstało w terminie, który poprzedzał trzy pełne lata kalendarzowe, liczone do dnia złożenia do sądu gospodarczego wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo, jest uznawane za nierokujące nadziei na spłatę i umarza się. Jeżeli zobowiązania podatkowe lub zadłużenie podatkowe powstały w ciągu trzech ostatnich lat kalendarzowych, poprzedzających dzień złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo, to takie obowiązkowe płatności rozkłada się na raty (odracza się) albo umarza na warunkach przewidzianych w układzie.

dołączyć dokumenty, które uzupełniają, wyjaśniają i potwierdzają informacje w nim przedstawione²⁶¹.

Po osiągnięciu porozumienia co do zawarcia układu, każda ze stron postępowania upadłościowego w ciągu piętnastu dni jest zobowiązana złożyć do sądu gospodarczego wnioski o jego zatwierdzenie, do którego dołącza się tekst układu, protokół z posiedzenia komitetu wierzycieli, który podjął decyzję o zawarciu układu, listę wierzycieli, a także inne dokumenty przewidziane w art. 81 ukraińskiej ustawy o upadłości. Zatwierdzenie przez sąd gospodarczy układu powoduje wygaśnięcie roszczeń wierzycieli i zakończenie postępowania upadłościowego.

Jeżeli układ narusza prawa i interesy prawne uczestników postępowania upadłościowego, uchwała o jego zakończeniu może zostać zaskarżona do sądu gospodarczego. Jedynie wierzyciele upadłościowi mają prawo złożyć do sądu gospodarczego wnioski o uznanie układu za nieważny. W tym samym czasie układ może zostać rozwiązany, jeżeli dłużnik nie wykonał warunków co do jednej trzeciej roszczeń wierzycieli. Rozwiązanie układu bądź uznanie go za nieważny stanowi podstawę dla wznowienia postępowania w sprawie o upadłość.

Postępowanie likwidacyjne

Do likwidacji przedsiębiorcy może dojść w trybie zwyczajnym bądź w uproszczonym (w postępowaniu upadłościowym). Różnica pomiędzy nimi polega na tym, że w trybie zwyczajnym do likwidacji podmiotu dochodzi bez konieczności przeprowadzenia postępowania, mającego na celu rozporządzenie majątkiem, oraz bez sanacji. W obu wypadkach istota likwidacji polega na sprzedaży majątku w celu zaspokojenia roszczeń wierzycieli. Przy czym uznanie dłużnika za upadłego nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu do niego w dalszej kolejności postępowania sanacyjnego i układu za wyjątkiem wspomnianej wyżej uproszczonej procedury upadłościowej, ponieważ celem prowadzenia tej ostatniej jest rozwiązanie (likwidacja) podmiotu, prowadzącego działalność gospodarczą²⁶².

Postępowanie likwidacyjnej może trwać maksymalnie dwanaście miesięcy bez możliwości jego przedłużenia. Nie ma przeszkód, by trwało ono krócej niż rok²⁶³. Taka regulacja powoduje, że nie istnieje problem przewlekłości postępowania likwidacyjnego.

Otwarcie procedury likwidacyjnej powoduje wygaśnięcie kompetencji organów upadłego w zakresie zarządzania i rozporządzania jego majątkiem. Informacja o otwarciu postępowania likwidacyjnego i uznaniu dłużnika za upadłego jest publikowana na oficjalnej stronie internetowej Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy.

²⁶¹ ч. ч. 3, 9 – 12 Типової форми мирової угоди у справі про банкрутство та Вимоги щодо її розроблення, затверджених наказом Міністерства юстиції України № 1223/5 від 19.06.2013 року.

²⁶² Пункт 28 в редакції Листа Вищого господарського суду № 01-06/1149/2013 від 07.08.2013 року.

²⁶³ Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року.

Po publikacji informacji o uznaniu dłużnika za upadłego zwykle roszczenia (roszczenia pieniężne, powstałe w trakcie prowadzenia postępowania upadłościowego) zostają uznane za roszczenia upadłościowe. Żądanie ich zasądzenia jest przekazywane przez wierzycieli bezpośrednio do sądu gospodarczego, który je rozpoznaje na posiedzeniu sądowym.

Po rozpoznaniu żądań wierzycieli, sąd gospodarczy ponownie zatwierdza listę ich roszczeń i zobowiązuje likwidatora do doprowadzenia do powstania organu przedstawicielskiego wierzycieli (zgromadzenie wierzycieli [ukr. збори кредиторів] i komitetu wierzycieli [ukr. комітет кредиторів]). Termin na złożenie wniosków wierzycieli z roszczeniami, powstałymi w trakcie postępowania o upadłość, jest ograniczony do dwóch miesięcy, licząc od dnia oficjalnej publikacji informacji. Takie roszczenia zaliczane są do czwartej kategorii, za wyjątkiem roszczeń pieniężnych, stanowiących kary pieniężne, które podlegają zaliczeniu do odpowiedniej kategorii. Roszczenia wierzycieli, którzy w odpowiednim terminie nie zgłosili się do sądu gospodarczego są zaliczane do szóstej kategorii²⁶⁴.

Po wydaniu postanowienia o uznaniu dłużnika za upadłego i otwarciu postępowania likwidacyjnego, sąd gospodarczy wyznacza likwidatora upadłego. Na wniosek likwidatora, uzgodniony z komitetem wierzycieli, sąd gospodarczy wyznacza także członków komisji likwidacyjnej. W jej skład wchodzi przedstawiciele wierzycieli, osoba upoważniona przez założycieli (wspólników, akcjonariuszy) dłużnika, organów finansowych i związków zawodowych, a w razie konieczności również przedstawiciele specjalnego upoważnionego organu centralnej władzy wykonawczej, kompetentnego w zakresie nadzoru nad działalnością ubezpieczeniową, Antymonopolowej Komisji Ukrainy, organu upoważnionego do zarządzania majątkiem państwowym oraz przedstawicieli organów samorządowych.

Z chwilą wszczęcia postępowania likwidacyjnego na likwidatora przechodzą uprawnienia organu, kierującego upadłym. W ciągu piętnastu dni, liczonych od dnia wyznaczenia likwidatora, członkowie organów upadłego są zobowiązani przedłożyć na ręce likwidatora wszystkie dokumenty dłużnika, w tym księgowo, oraz pieczątki, materiały i inne wartościowe przedmioty należące do upadłego. Również w trakcie prowadzenia postępowania likwidacyjnego likwidator jest zobowiązany korzystać tylko z jednego rachunku dłużnika w instytucji bankowej, na którym mogą zostać zaksięgowane środki, uzyskane w trakcie postępowania likwidacyjnego. Inne rachunki bankowe dłużnika podlegają zamknięciu.

Likwidator nie rzadziej niż raz w miesiącu przedstawia komitetowi wierzycieli sprawozdanie ze swojej działalności, zawierające informacje o sytuacji finansowej, a także – na żądanie komitetu wierzycieli – inne informacje. Sąd gospodarczy może także nakazać likwidatorowi, aby nie rzadziej niż raz na miesiąc składał sprawozdanie ze swojej działalności do sądu²⁶⁵.

²⁶⁴ Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року.

²⁶⁵ Лист Вищого господарського суду № 01-06/1862/2013 від 26.12.2013 року.

Likwidator od dnia powołania: przejmuje zarząd majątkiem dłużnika, prowadzi jego inwentaryzację i wycenę, analizuje sytuację finansową upadłego, wykonuje uprawnienia organu, dotychczas kierującego upadłym, przewodniczy komisji likwidacyjnej i ustala skład masy likwidacyjnej oraz wykonuje inne czynności, przewidziane w przepisach ustawy o upadłości.

Do masy likwidacyjnej upadłego likwidator włącza wszystkie rodzaje aktywów majątkowych (majątek i prawa majątkowe), należących do upadłego, które zostały ujawnione w toku postępowania likwidacyjnego. W skład masy likwidacyjnej nie wchodzi przedmioty, stanowiące część funduszu mieszkaniowego w tym akademiki/hotele robotnicze, przedszkola, zakłady doszkalające i obiekty infrastruktury komunalnej, które należą do upadłego, będącego osobą prawną, a które to przechodzą na własność odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego. Masa likwidacyjna nie obejmuje także majątku upadłego, będącego przedmiotem zabezpieczenia²⁶⁶. Likwidator dokonuje inwentaryzacji i wyceny majątku, a następnie sprzedaży majątku upadłego. Zasadą jest sprzedaż licytacyjna, możliwa jest także sprzedaż w toku przetargu zamkniętego (ukr. закриті торги; transl. zakryti torhy) albo z wolnej ręki. Wyboru sposobu zbycia majątku dokonuje likwidator, w celu sprzedaży za cenę najwyższą. Aspekty proceduralne licytacji określa ustawa o upadłości, która dopuszcza dwie jej formy: tradycyjną i elektroniczną.

Organizatora licytacji wybiera likwidator spośród osób fizycznych lub prawnych, posiadających licencję na przeprowadzanie przetargów. Następnie likwidator zawiera z taką osobą umowę o przeprowadzenie licytacji. Uczestnikami licytacji mogą być obywatele ukraińscy, bezpaństwowcy, osoby prawne, założone na Ukrainie, i zagraniczne osoby prawne, które złożyły niezbędne dokumenty i przeszły procedurę rejestracji, prowadzoną przez wykonawcę aukcji. Organizator licytacji powinien ją przeprowadzić w ciągu dwóch miesięcy od dnia zawarcia umowy.

Organizator licytacji powinien umieścić na stronie internetowej państwowego organu właściwego ds. upadłości oraz Wyższego Sądu Gospodarczego Ukrainy ogłoszenie o przeprowadzeniu licytacji, jak również pisemnie zawiadomić o przeprowadzeniu licytacji właściciela majątku, zamawiającego i inne osoby, wskazane przez zamawiającego, w terminie nie późniejszym niż piętnaście dni przed dniem licytacji. Licytacja prowadzona jest

²⁶⁶ Przedmiotem zabezpieczenia jest majątek dłużnika, który stanowi przedmiot zastawu. Na podstawie zastawu – wierzyciel ma prawo, w przypadku niewykonania przez dłużnika zobowiązań zabezpieczonych zastawem, do uzyskania zaspokojenia z przedmiotu zastawionego majątku z pierwszeństwem przed innymi wierzycielami tego dłużnika. Pod zastaw może zostać oddane jakakolwiek ruchomość bądź nieruchomości, z których może zostać dokonana egzekucja. Przedmiotem zastawu nie mogą być: przedmioty kultury, będące przedmiotem prawa własności Skarbu Państwa bądź jednostki samorządu terytorialnego i zostały umieszczone bądź podlegają umieszczeniu w Państwowym Rejestrze Narodowego Dziedzictwa Kulturowego (ukr. Державного реєстру національного культурного надбання), pomniki dziedzictwa kulturowego, które nie podlegają prywatyzacji; roszczenia, wynikające z praw o charakterze osobistym, a także inne prawa, których zastawienie jest zabronione przez ustawę.

bezpośrednio przez prowadzącego (licytatora), który przed jej rozpoczęciem informuje o: warunkach umowy zawieranej na licytacji; sumach, o jakie wzrasta kolejne postąpienie, które nie może przewyższać 10% ceny wywołania. Sprzedaż majątku na licytacji dokonywana jest na podstawie umowy sprzedaży, która jest zawierana między właścicielem majątku bądź zamawiającym licytację a zwycięzcą licytacji.

Jeżeli aukcja przeprowadzana jest w formie elektronicznej (przetarg elektroniczny), warunki sprzedaży majątku należy określić na stronie internetowej organizatora. Przetargi elektroniczne trwają co najmniej piętnaście dób. Dopuszczenie uczestnika do przetargu elektronicznego dokonuje się poprzez przydzielenie mu numeru z kodem, za pomocą którego składa się propozycje co do ceny. Zwycięzcą przetargu elektronicznego jest osoba, która zaproponowała najwyższą cenę w okresie przeprowadzania licytacji. Po ogłoszeniu zwycięzcy albo zakończeniu aukcji bez wyznaczenia zwycięzcy – protokół o przeprowadzeniu licytacji wysyłany jest w formie elektronicznej zwycięzcy i/lub zamawiającemu.

Niesprzedane aktywa dłużnika albo aktywa, których sprzedaż w dacie licytacji będzie skutkować istotną utratą ich wartości, likwidator oddaje w zarząd wyznaczonej przez sąd gospodarczy osobie prawnej. Osoba prawna jest zobowiązana używać środków dla kontynuacji uregulowania spłaty zadłużenia dłużnika u wierzycieli na podstawie otrzymanych aktywów. Wniosek w tym przedmiocie likwidator składa do sądu gospodarczego nie później niż na dwa miesiące do zakończenia postępowania likwidacyjnego. Ustawa o upadłości nie reguluje konsekwencji dokonania takich czynności, a w dalszej kolejności tego, kto będzie rozstrzygać kwestie likwidacji upadłego i zatwierdzi sprawozdanie likwidatora. W tym zakresie regulacja ustawy o upadłości wymaga uzupełnienia²⁶⁷.

Z kwoty uzyskanej ze sprzedaży majątku upadłego wierzyciele są zaspokajani według jednej z sześciu kategorii (art. 45 ustawy o upadłości):

1) w pierwszej kategorii zaspokajane są należności pracownicze, roszczenia z umów ubezpieczenia, koszty postępowania upadłościowego oraz te związane z pracami komisji likwidacyjnej;

2) w drugiej kategorii zaspokajane są roszczenia i naprawienie szkód na osobie; zobowiązania wynikające z opłat ubezpieczeniowych należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne;

3) w trzeciej kategorii zaspokajane są podatki i inne daniny publiczne;

4) w czwartej kategorii zaspokajane są roszczenia wierzycieli niezabezpieczone zastawem;

5) w piątej kategorii zaspokajane są wierzytelności, wynikające z tytułu zwrotu wkładów zespołu pracowniczego, wniesionych do kapitału zakładowego

²⁶⁷ Камша Н. Захист прав кредиторів у новій редакції Закону про банкрутство / Н. Камша. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://bankruptcy.com.ua/lang/ru/zaxist-prav-kreditoriv-u-novij-redakci%D1%97-zakonu-pro-bankrutstvo/>.

przedsiębiorcy; wierzytelności, wynikające z tytułu wypłaty dodatkowego wynagrodzenia na rzecz kierującego sanacją bądź likwidatora;

6) w szóstej kategorii zaspokajane są inne wierzytelności. Przy czym wierzytelności każdej następnej kategorii są zaspokajane w miarę wpływu na rachunek środków, wynikających ze sprzedaży majątku bankruta, po pełnym zaspokojeniu wierzytelności z kategorii poprzedzającej.

Po zamknięciu wszystkich rozrachunków z wierzycielami likwidator składa do sądu gospodarczego sprawozdanie i bilans likwidacyjny. Po wysłuchaniu sprawozdania likwidatora i opinii członków komitetu wierzycieli albo osobno poszczególnych wierzycieli sąd gospodarczy podejmuje uchwałę o zatwierdzeniu sprawozdania likwidatora i bilansu likwidacyjnego. Jeżeli po zaspokojeniu roszczeń wierzycieli nie pozostał żaden majątek, sąd gospodarczy podejmuje uchwałę o likwidacji osoby prawnej-upadłego. Jeżeli zaś majątek upadłego wystarcza na zaspokojenie roszczeń wierzycieli w pełnym zakresie, upadły może kontynuować swoją działalność gospodarczą.

W wypadku wszczęcia postępowania likwidacyjnego w stosunku do podmiotu, prowadzącego działalność gospodarczą, oprócz przepisów ustawy o upadłości, zastosowanie znajdują także przepisy ukraińskiego Kodeksu cywilnego oraz Kodeksu gospodarczego. Stosownie do art. 110 ukraińskiego Kodeksu cywilnego likwidacja osoby prawnej może być realizowana na wniosek i na podstawie decyzji jej współników albo organu osoby prawnej, który jest upoważniony do tego na podstawie dokumentów założycielskich (np. w związku z ustaniem czasu, na który była utworzona osoba prawna, osiągnięciem celu, w którym została stworzona) i z urzędu przez sąd. Przeprowadzenie postępowania likwidacyjnego osoby prawnej jest dokonywane odpowiednio do przepisów art. 104, 105, 110–112 ukraińskiego Kodeksu cywilnego, które normują likwidację wypłacalnej osoby prawnej.

Stosownie do art. 110 ust. 3 ukraińskiego Kodeksu cywilnego, jeżeli wartość majątku osoby prawnej jest niewystarczająca dla zaspokojenia roszczeń wierzycieli, osoba prawna podejmuje wszystkie niezbędne czynności, przewidziane w ustawie, aby przywrócić wypłacalności bądź uznać za upadłego. Zgodnie zaś z art. 95 ukraińskiej ustawy o upadłości, który stanowi, że jeżeli wartość majątku dłużnika – osoby prawnej, co do której podjęto decyzję o likwidacji, jest niewystarczająca dla zaspokojenia roszczeń wierzycieli, taka osoba prawna musi zostać zlikwidowana zgodnie z przepisami tejże ustawy. Z zestawienia tych regulacji wynika, że o zastosowaniu reżimu prawnego likwidacji podmiotów, prowadzących działalność gospodarczą, decyduje to, czy dany podmiot ma majątek, wystarczający do zaspokojenia roszczeń wierzycieli²⁶⁸.

W wypadku niewypłacalności, która wynika z faktu niewystarczalności majątku dłużnika do zaspokojenia roszczeń wierzycieli, do likwidacji należy

²⁶⁸ Повар П. О. Актуальні питання правового регулювання ліквідації суб'єктів господарювання, пов'язані з оновленням законодавства про банкрутство / П. О. Повар // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. – № 2 (10). – С. 128.

stosować przepisy ustawy o upadłości i uregulowaną w nich instytucję likwidacji dłużnika. Dla wszczęcia postępowania upadłościowego takiego dłużnika prawne znaczenie ma potwierdzony (danymi ze sprawozdania finansowego, inwentaryzacją) fakt przewyższenia zadłużenia nad istniejącymi aktywami dłużnika, bez odniesienia się do innych okoliczności²⁶⁹.

W konsekwencji w razie powstania sytuacji, w której majątek dłużnika nie wystarcza dla zaspokojenia roszczeń wierzycieli, likwidator (komisja likwidacyjna) jest zobowiązana zwrócić się do sądu gospodarczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania upadłościowego takiej osoby prawnej.

Jednym z problemów stosowania prawa jest obecnie to, że ani prawo cywilne, ani gospodarcze nie ustalają końcowych terminów dobrowolnego postępowania likwidacyjnego, które może niekiedy trwać latami. W celu ochrony interesów wierzycieli art. 7 ust. 5 ustawy o upadłości stanowił, że komisja likwidacyjna jest zobowiązana w miesięcznym terminie zwrócić się do sądu gospodarczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie o bankructwo, jeżeli ustali, że aktywa dłużnika nie wystarczają na zaspokojenie roszczeń wierzycieli, jest to moment zatwierdzenia pośredniego bilansu likwidacyjnego (ukr. проміжний ліквідаційний баланс; transl. promiżnyj likwidacyjnyj balans). Jednakże w wyniku noweli do ustawy o upadłości przepis ten został uchylony, co w konsekwencji może prowadzić do naruszenia interesów wierzycieli²⁷⁰.

Ukraińska ustawa o upadłości zawiera także rozdział, dotyczący postępowania upadłościowego, powiązanego z postępowaniem upadłościowym, prowadzonym w innym państwie²⁷¹. Zgodnie z art. 119 ust. 2 oraz ust. 3 ustawy o upadłości w postępowaniu upadłościowym, powiązanym z zagranicznym postępowaniem upadłościowym, stosowana jest zasada wzajemności. Wzajemność jest uważana jako istniejąca, jeżeli w umowie międzynarodowej, ratyfikowanej za zgodą Rady Najwyższej Ukrainy, przewidziano możliwość współpracy innego państwa z Ukrainą.

²⁶⁹ Пригуза П. Д. Огляд деяких проблем застосування права банкрутства в Україні – потрібен злам парадигми / П. Д. Пригуза // Вісник господарського судочинства. – 2011. – Випуск №2. – С.131 – 138. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://ks.arbitr.gov.ua/sud5024/8/8/727/>.

²⁷⁰ Камша Н. Захист прав кредиторів у новій редакції Закону про банкрутство / Н. Камша. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://bankruptcy.com.ua/lang/ru/zaxist-prav-kreditoriv-u-novij-redakci%D1%97-zakonu-pro-bankrutstvo/>.

²⁷¹ Шенк О. Новий Закон про банкрутство: Перший погляд / О. Шенк. – Юридична газета. – 2013. – № 13. – С. 30 – 31.

Publikacja naukowa

Valentyna VASYLIEVA
Liliana SISHCHUK
Oleksandr KOVALYSHYN

Prawo handlowe Ukrainy

Monografia

Skład *Igor Kozych*
Korekta: *Paweł Nowak*
Tłumaczenie na polski *Mateusz Żaba, Aleksandr Wróbel*

Podpisano do druku 27.06.2016. Format 60x84/16.
Papier offsetowy, "Times New Roman".
Nakład 300 ekz. Zamówienia № 22/16-17.

Wydawca Wydawnictwo „Foliant”
76018, Iwano-Frankowsk, ul. Starozamkowa, 3

ISBN 978-966-640-424-7